LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONKURENCIJOS TARYBA

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBOS VEIKLOS POVEIKIO VERTINIMAS: NAUDA VARTOTOJAMS 2022–2024 m.

I. Įvadas

1. Pagrindinė Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos funkcija yra Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo laikymosi priežiūra ir konkurencijos politikos įgyvendinimas Lietuvoje. Vykdydama konkurencijos priežiūros rinkose funkciją Konkurencijos taryba vadovaujasi naudos vartotojams kriterijumi.

2. Šiuo dokumentu visuomenei pristatoma Konkurencijos tarybos veikla atnešama tikėtina nauda. Tai išorinės atskaitomybės dalis, kurios pagrindu visuomenė gali vertinti institucijos veiklą ir vartotojams atnešamą naudą. Be to, į žemiau išdėstytus principus ir galimą naudą Konkurencijos taryba atsižvelgia, kai sprendžia, ar tikslinga pradėti vieną ar kitą tyrimą, siekdama atlikti prioritetinius tyrimus[1], atnešančius kuo daugiau naudos vartotojams.

3. Konkurencijos taryba savo veiklą kiekybiškai vertina tiesioginės naudos ir netiesioginės naudos aspektais. Už Konkurencijos įstatymo pažeidimus Konkurencijos tarybos paskirtos baudos nėra laikomos generuojama nauda.

4. Tiesioginė nauda apima tikėtinus sutaupymus, susijusius su mažesnėmis kainomis, kurias vartotojai gauna tiesiogiai dėl Konkurencijos tarybos priimtų sprendimų, kuriais nutraukiami konkurenciją ribojantys susitarimai, piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimai, atsisakoma duoti leidimą vykdyti koncentracijas arba jos leidžiamos su įsipareigojimais (pakeitimais), ir Konkurencijos tarybos rekomendacijų, dėl kurių yra panaikinami konkurencijos apribojimai teisės aktuose ar bendrovės pakeičia savo elgesį. Šiame dokumente pateikiamas tiesioginės naudos vertinimas neapima platesnių Konkurencijos tarybos darbo aspektų, pavyzdžiui, juose daugeliu atveju neatsispindi Konkurencijos tarybos darbas teikiant išvadas dėl teisės aktų, nevertinama kita nei su mažesnėmis kainomis susijusi tiesioginė nauda (pavyzdžiui, geresnė kokybė ar platesnis pasirinkimas). Šis vertinimas rodo tikėtiną *ex-ante* tiesioginę naudą vartotojams ateityje, o ne sprendimų efektyvumo *ex-post* vertinimą praktikoje.

5. Vertindama savo veiklos, susijusios su Konkurencijos įstatymo laikymosi priežiūra, tiesioginį poveikį, Konkurencijos taryba vadovaujasi konservatyviomis prielaidomis, nustatytomis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) gairėse, skirtose padėti konkurencijos institucijoms įvertinti atnešamą naudą vartotojams[2] (toliau – EBPO Gairės), taip pat EBPO metodika, išdėstyta Konkurencijos vertinimo įrankių (*Competition Assessment Toolkit*[3]) dokumente, skirtame padėti vyriausybėms ir konkurencijos institucijoms įvertinti sprendimų ir (ar) teisės aktų poveikį konkurencijai bei vartotojams (toliau – EBPO Metodika), bei bylose esančiais duomenimis ir prielaidomis apie tikėtiną sprendimų poveikį. Konkurencijos tarybos veiklos, susijusios

---

[1] Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos veiklos, atliekant Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo priežiūrą, prioriteto įgyvendinimo aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2022 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. 1S-136 (2022).

[2] *OECD Guide for Helping Competition Authorities Assess the Expected Impact of their Activities*, April 2014, http://www.oecd.org/daf/competition/Guide-competition-impact-assessmentEN.pdf.

[3] OECD (2019), *Competition Assessment Toolkit: Volume 3. Operational Manual,* https://www.oecd.org/en/publications/competition-assessment-toolkit-principles-version-4-0-volume-3_1f253011-en.html.

su Konkurencijos įstatymo laikymosi priežiūra, tiesioginio poveikio vertinimo metodika (toliau – Metodika) pateikiama I priede prie šio dokumento.

6. Netiesioginė nauda atspindi platesnį ir dažnai ženkliai didesnį konkurencijos priežiūros poveikį negu tiesioginė finansinė nauda, susijusi su mažesnėmis kainomis. 2024 m. Konkurencijos taryba užsakė atlikti tyrimą, kokio masto netiesioginę naudą dėl atgrasymo, tikėtina, atneša vartotojams Konkurencijos tarybos veikla prižiūrint Konkurencijos įstatymo laikymąsi antikonkurencinių susitarimų ir koncentracijų srityje[4]. Tyrimas patvirtino, kad Konkurencijos tarybos koncentracijų kontrolė ir antikonkurencinių susitarimų priežiūra atlieka svarbų vaidmenį užkertant kelią kitiems atitinkamiems antikonkurenciniams veiksmams ir kad Konkurencijos tarybos atnešama nauda dėl atgrasymo gerokai viršija tiesioginę finansinę naudą, susijusią su mažesnėmis kainomis. Nuo 2024 m. Konkurencijos taryba, pasinaudodama minėto tyrimo metu atliktų verslo ir teisininkų apklausų rezultatais, pradėjo vertinti netiesioginę naudą, sukuriamą atgrasant ūkio subjektus nuo būsimų antikonkurencinių susitarimų ir koncentracijų, kurios galėtų neigiamai paveikti konkurenciją. Svarbu atkreipti dėmesį, kad atgrasomasis poveikis neapima didelės dalies netiesioginės naudos, pavyzdžiui, švietėjiškos ir prevencinės veiklos puoselėjant konkurencijos kultūrą visuomenėje, suaktyvėjusios konkurencijos rinkose, padidėjusio vartotojų ir ūkio subjektų pasitikėjimo rinkomis.

7. Konkurencijos tarybos veiklos sukeliamo atgrasomojo poveikio vertinimo metodika (toliau – Atgrasymo metodika) pateikiama II priede prie šio dokumento. Atgrasymo metodika parengta atsižvelgiant į Jungtinės Karalystės (OFT / CMA)[5] ir Europos Komisijos[6] gerąją praktiką.

II. Konkurencijos tarybos tiesioginės naudos vartotojams, atneštos 2024 m., apibendrinimas

8. Konkurencijos tarybos 2024 m. vartotojams atnešta tikėtina tiesioginė nauda buvo apskaičiuota pirmiausia remiantis konkrečių bylų duomenimis ir, jei šių duomenų nepakako, EBPO Gairėse ir EBPO Metodikoje siūlomomis kainų padidėjimo ir trukmės prielaidomis.

9. Tiesioginė nauda 2024 m. buvo apskaičiuota šių Konkurencijos tarybos priimtų sprendimų atžvilgiu:

1) 2024 m. gruodžio 10 d. nutarimas Nr. 1S-123 (2024) „Nustatyti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimą ir taikyti sankcijas šilumos siurblių gaminimo ir platinimo veikla užsiimantiems ūkio subjektams“ (draudžiamas susitarimas – perpardavimo kainų palaikymas);
2) 2024 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1S-110 (2024) „Nustatyti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimą ir taikyti sankcijas maisto papildų ir kosmetikos priemonių platinimo veikla užsiimantiems ūkio subjektams“ (draudžiamas susitarimas – perpardavimo kainų palaikymas);
3) 2024 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 1S-46 (2024) „Nustatyti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimą ir taikyti sankcijas nekilnojamojo turto tarpininkavimo veikla užsiimantiems ūkio subjektams“ (draudžiamas susitarimas – minimalių kainų (komisinių) nustatymas);

[4] Teisininkų, dirbančių konkurencijos teisės srityje, ir įmonių apklausą atliko ir rezultatus apibendrino rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimo kompanija *Spinter Research* (UAB „Spinter tyrimai“) 2024 m.

[5] A guide to OFT's Impact Estimation Methods, Office of Fair Trading, July 2010, OFT1250, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20131101192556/http://oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft1250.pdf.

[6] Modelling the macroeconomic impact of competition policy: 2022 update and further development, European Commission, 2023. https://competition-policy.ec.europa.eu/document/download/05570b1d-271e-46f4-b061-443ed9f4ea25_en .

4) 2024 m. nutarimas Nr. 1S-45 (2024) „Atsisakyti duoti leidimą vykdyti koncentraciją LIT EGG, UAB įsigyjant uždarosios akcinės bendrovės Girelės paukštynas vištų kiaušinių gavybos verslą ir tokiu būdu įgyjant vienvaldę šio verslo kontrolę, taip pat įsigyjant žemės ūkio bendrovės „Nematekas“ nekilnojamąjį turtą, reikalingą siekiamam įsigyti verslui vykdyti ir administruoti“.

10. Šis Konkurencijos tarybos sprendimų sąrašas nereiškia, kad Konkurencijos tarybos veikla generavo naudą tik aukščiau nurodytais atvejais. Ekonominė nauda vartotojams (tiek tiesioginė, tiek netiesioginė) yra generuojama ir kitais atvejais, tačiau nepakanka duomenų tai naudai apskaičiuoti arba neįmanoma jos išreikšti pakankamai tikslia pinigine išraiška.

11. Pavyzdžiui, 2024 m. Konkurencijos taryba teikė pastabas Teisingumo ministerijai dėl Notariato įstatymo pakeitimo projekto, į kurias ministerija atsižvelgė. Pradiniu reguliavimu buvo siekta Notarų rūmams (asociacijai) suteikti plačią diskreciją prižiūrėti, kokius įkainius taiko notarai. Konkurencijos taryba pasiūlė apriboti ir sukonkretinti Notarų rūmų galias siekiant, kad Notarų rūmai neįtvirtintų savų taisyklių / paaiškinimų, kuriais galėtų būti įtvirtinti papildomi mokėjimai už notarų paslaugas ar jų apskaičiavimo taisyklės. Be to, pradiniu reguliavimu buvo numatyta suteikti Notarų rūmams teisę šios asociacijos priimtame dokumente (etikos kodekse) apibrėžti „nesąžiningos konkurencijos“ veiksmus, už kuriuos asociacija galėtų, atlikusi kontrolinius patikrinimus, taikyti poveikio priemones konkuruojantiems ūkio subjektams (notarams). Po Konkurencijos tarybos pastabų reguliavimas pakeistas. Notarų rūmų galios įtvirtinti savas taisykles ir paaiškinimus dėl įkainių taikymo buvo apribotos, nesąžiningos konkurencijos nuostata išvis buvo išbraukta, o patikrinimą Notarų rūmai galės atlikti tik konkrečiai suformuluotais atvejais (pvz., nukreipimas pas konkretų notarą, papirkinėjimas). Šie pakeitimai bus naudingi vartotojams, tačiau įvertinti naudą pinigine išraiška nėra galimybių.

12. Kitas pavyzdys. Sveikatos apsaugos ministerija buvo parengusi Vyriausybės nutarimo projektą dėl Farmacijos įstatymo pakeitimo, kuriame ministerija pasiūlė riboti vietoves, kur mobilios vaistinės galėtų teikti paslaugas (tik tuose miestuose ir kaimo gyvenamosiose vietovėse, kuriose nėra stacionarios vaistinės). Konkurencijos taryba nurodė, kad siūloma nuostata ribotų ūkio subjektų galimybes teikti vaistinės išvažiuojamąsias paslaugas tuose miestuose ir kaimo gyvenamosiose vietovėse, kuriose yra bent viena vaistinė. Nesant tokio ribojimo, ūkio subjektai, teikdami vaistinės išvažiuojamąsias paslaugas, galėtų efektyviau konkuruoti su stacionariomis. Po Konkurencijos tarybos (ir kitų institucijų) pastabų ministerija šio ribojimo atsisakė. Kadangi įstatymas, leidžiantis mobilias vaistines, įsigalios tik 2025 m. lapkričio 1 d., nėra aišku, kokiu mastu ir kur pradės veikti mobilios vaistinės, todėl šiuo metu skaičiuoti naudą nėra duomenų. Vėliau, įsigaliojus įstatymui ir padėjus veikti mobilioms vaistinėms, surinkus atitinkamus duomenis bus galima įvertinti naudą vartotojams, kurią generavo Konkurencijos taryba.

Vidutinė tiesioginė metinė nauda vartotojams 2022–2024 m.

13. Metodikos pagrindu atlikti skaičiavimai parodė, kad tiesioginė nauda, kurią, tikėtina, gavo vartotojai dėl Konkurencijos tarybos veiklos per 2022–2024 m. laikotarpį, vidutiniškai sudarė 17,5 mln. Eur per metus. Ją lėmė išaiškinti draudžiami susitarimai ir koncentracijų priežiūra, kurią atliekant nustatyti galimi konkurencijos apribojimai buvo pašalinti Konkurencijos tarybai neduodant leidimo vykdyti koncentraciją.

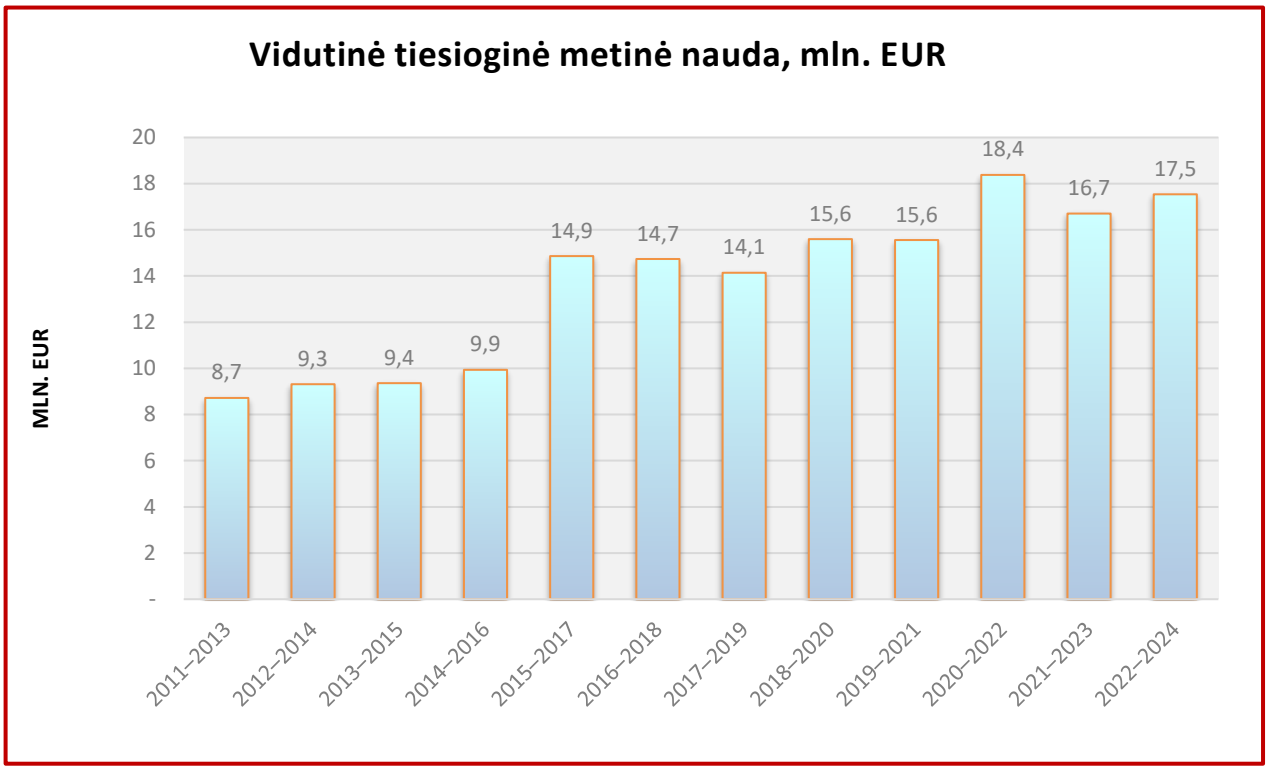

Vidutinės tiesioginės metinės naudos santykis su Konkurencijos tarybos biudžetu

14. Palyginus Konkurencijos tarybos tikėtiną vidutiniškai per metus atneštą tiesioginę naudą vartotojams 2022–2024 m. laikotarpiu (17,5 mln. Eur) su Konkurencijos tarybos vidutiniu 2022–2024 m. metiniu biudžetu[7] (3,1 mln. Eur), matyti, kad tiesioginė Konkurencijos tarybos veiklos atnešama nauda vartotojams Konkurencijos tarybos metinį biudžetą viršijo 5,7 karto.

[7] Panaudoti asignavimai, sumažinti dotacijų savivaldybėms (už duomenų Suteiktos valstybės pagalbos registrui teikimą) suma.

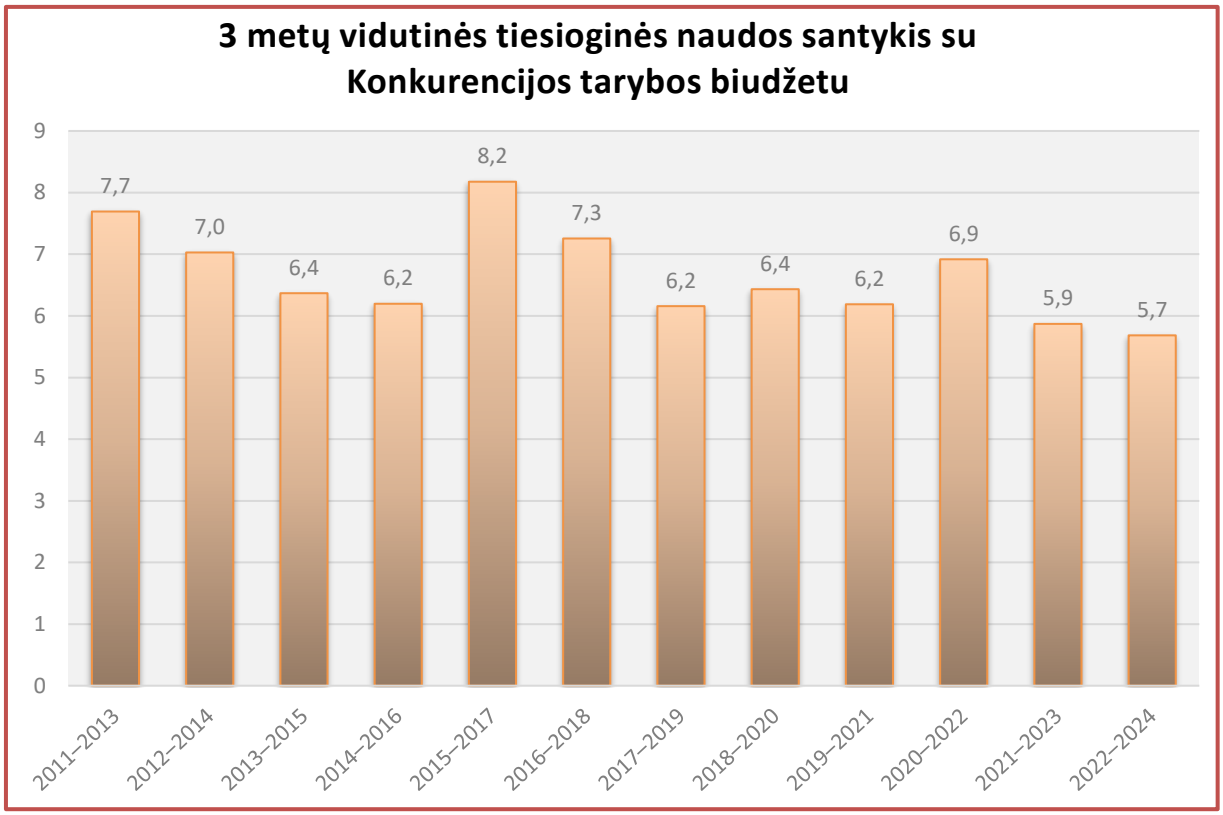

III. Konkurencijos tarybos netiesioginės naudos vartotojams, atneštos 2024 m. dėl atgrasomojo poveikio, apibendrinimas

15. Atgrasomasis Konkurencijos tarybos veiklos poveikis yra keletą kartų didesnis už tiesioginę naudą. Tiesioginė nauda, prižiūrint Konkurencijos įstatymo laikymąsi, 2024 m. sudarė 8,1 mln. Eur; netiesioginė nauda vartotojams dėl atgrasomojo poveikio galėtų būti 5,9–30,7 karto didesnė, t. y. dar 47,8–255,6 mln. Eur per 2024 metus[8].

16. Vidutinė netiesioginė metinė nauda 2022–2024 m. sudarė nuo 38,6 mln. Eur iki 187,2 mln. Eur ir jos santykis su Konkurencijos tarybos biudžetu buvo nuo 12,5 iki 60,7.

17. Bendra tikėtina vidutinė metinė nauda 2022–2024 m., įskaitant tiesioginę ir netiesioginę, sudarė nuo 56,1 mln. Eur iki 204,7 mln. Eur, ir jos santykis su Konkurencijos tarybos biudžetu buvo nuo 18,2 iki 66,3:

[8] Netiesioginė nauda vartotojams dėl atgrasymo buvo įvertinta, panaudojant atgrasymo koeficientus, gautus apibendrinus teisininkų ir įmonių apklausos rezultatus. Teisininkų apklausa rodo, kad 2021–2024 m. laikotarpiu mažiausiai septynių susitarimų buvo atsisakyta arba jie iš esmės pakeisti, palyginti su tais, dėl kurių Konkurencijos taryba tuo laikotarpiu priėmė sprendimą dėl pažeidimo (atgrasymo koeficientas – 7,6); mažiausiai dvejų pasiūlytų koncentracijų buvo atsisakyta arba jos buvo pakeistos (atgrasymo koeficientas – 2,2). Pagal įmonių atsakymus paskaičiuotas atgrasymo koeficientas susitarimuose yra 46,4.
Išvados yra empirinės, paremtos imties (teisininkų ir įmonių, kurios atsakė į klausimynus), atsakymais. Taip pat nežinoma, ar susitarimai ir koncentracijos, kurių buvo atsisakyta arba kurie buvo pakeisti praeityje, yra didesni ar mažesni nei tie, dėl kurių atliekamas tyrimas dabar. Todėl atgrasymo koeficientus ir pagal juos paskaičiuotą netiesioginę naudą dėl atgrasymo reikėtų laikyti apytikriu orientyru, rodančiu atgrasomojo poveikio mastą, o ne atgrasymo tikrąja verte.

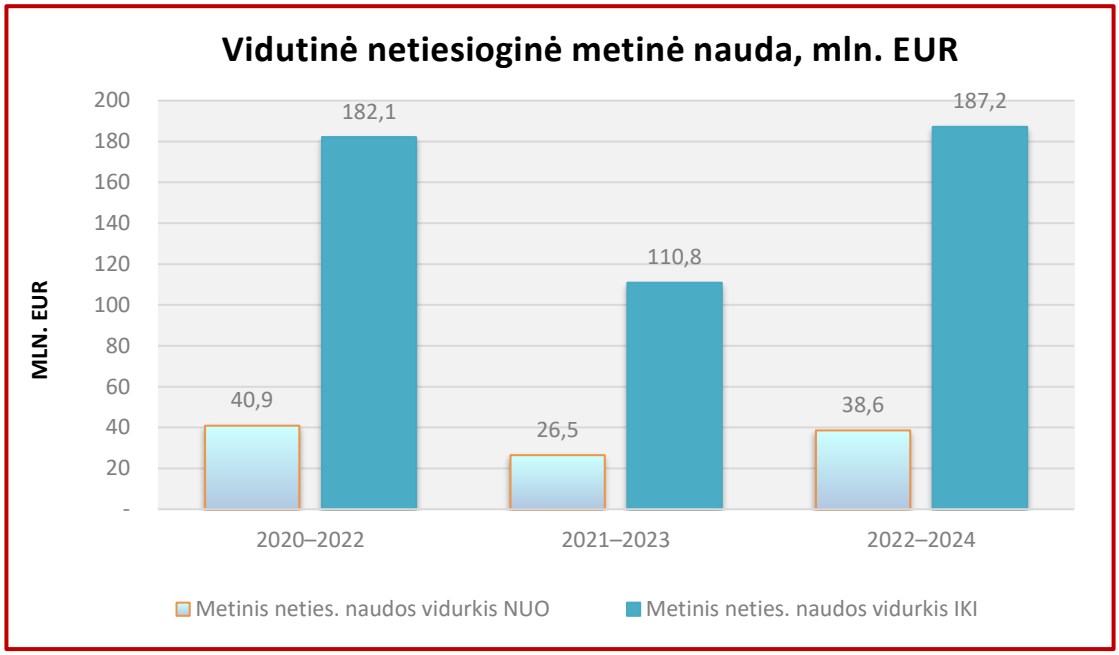
Vidutinė netiesioginė metinė nauda, mln. EUR
MLN. EUR
200
180
160
140
120
100
80
60
40
20
-
40,9
182,1
26,5
110,8
38,6
187,2
2020–2022
2021–2023
2022–2024
Metinis neties. naudos vidurkis NUO
Metinis neties. naudos vidurkis IKI

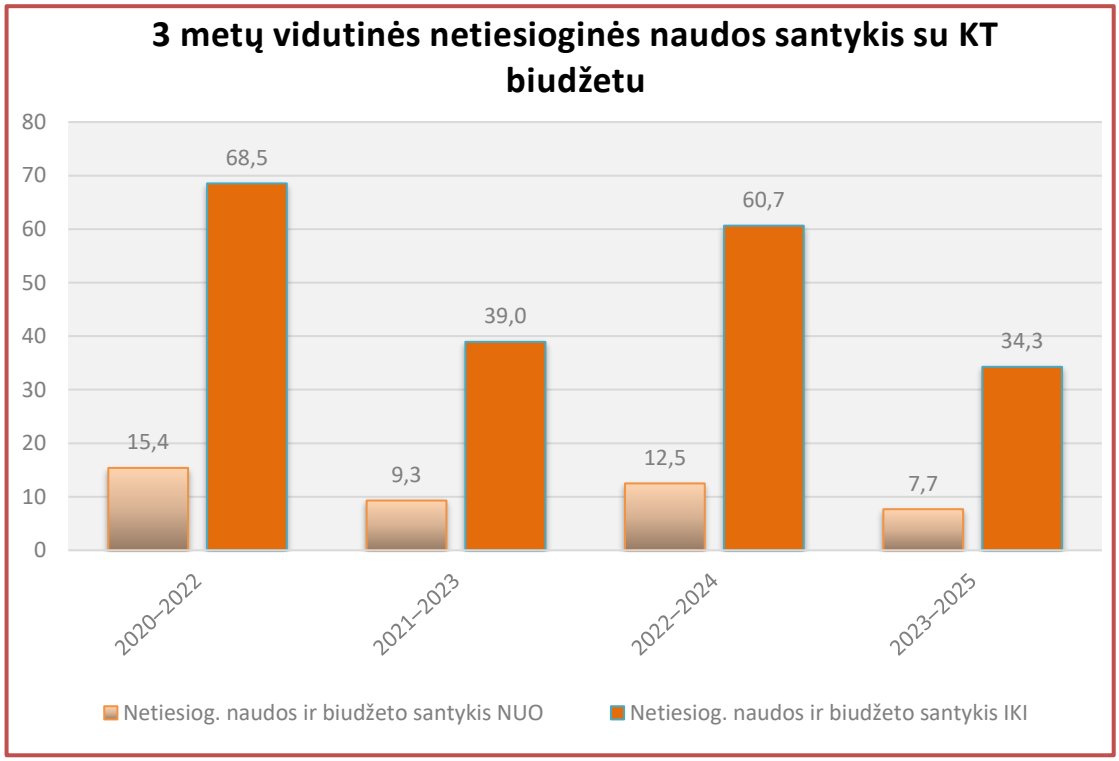
3 metų vidutinės netiesioginės naudos santykis su KT biudžetu
80
70
60
50
40
30
20
10
0
15,4
68,5
9,3
39,0
12,5
60,7
7,7
34,3
2020–2022
2021–2023
2022–2024
2023–2025
Netiesiog. naudos ir biudžeto santykis NUO
Netiesiog. naudos ir biudžeto santykis IKI

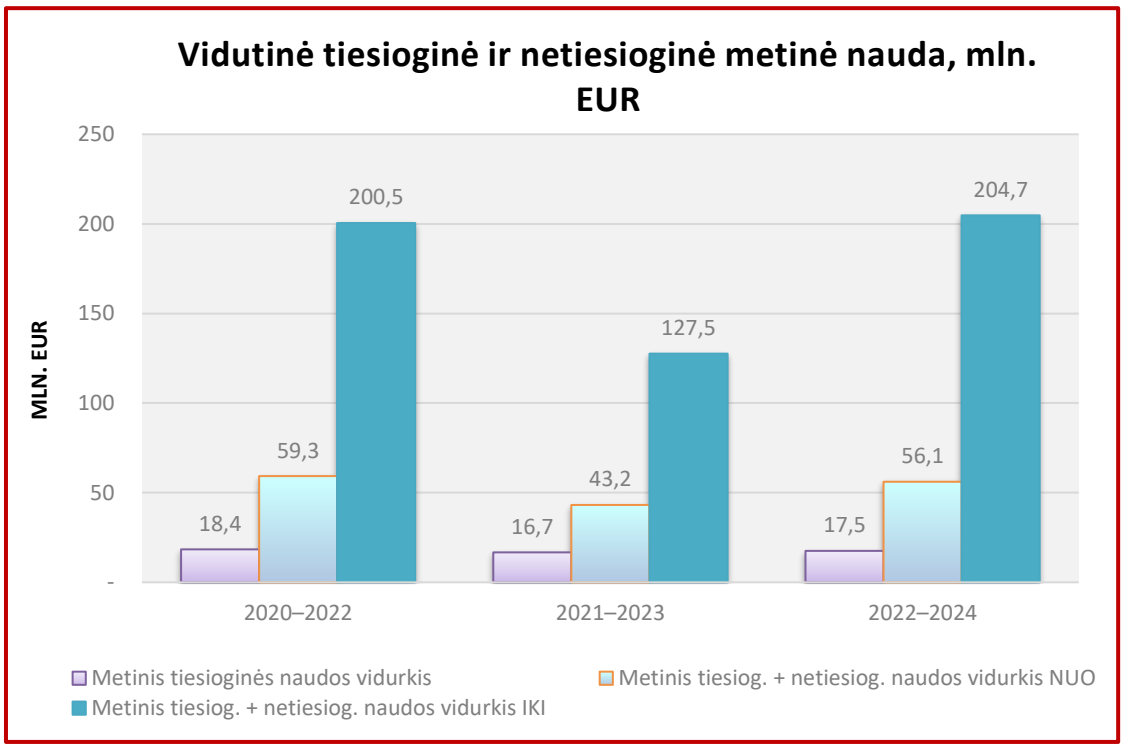
Vidutinė tiesioginė ir netiesioginė metinė nauda, mln. EUR
MLN. EUR
250
200
150
100
50
-
200,5
204,7
127,5
59,3
43,2
56,1
18,4
16,7
17,5
2020–2022
2021–2023
2022–2024
Metinis tiesioginės naudos vidurkis
Metinis tiesiog. + netiesiog. naudos vidurkis NUO
Metinis tiesiog. + netiesiog. naudos vidurkis IKI

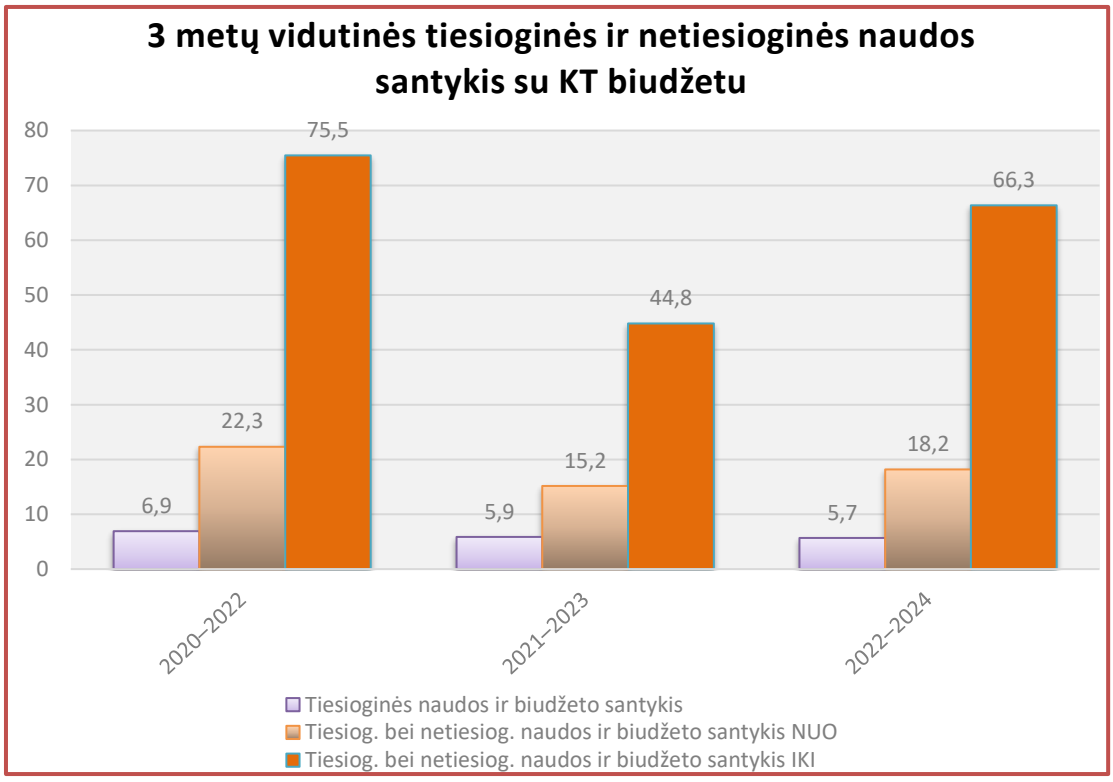
3 metų vidutinės tiesioginės ir netiesioginės naudos santykis su KT biudžetu
80
70
60
50
40
30
20
10
0
75,5
66,3
44,8
22,3
15,2
18,2
6,9
5,9
5,7
2020–2022
2021–2023
2022–2024
Tiesioginės naudos ir biudžeto santykis
Tiesiog. bei netiesiog. naudos ir biudžeto santykis NUO
Tiesiog. bei netiesiog. naudos ir biudžeto santykis IKI

I PRIEDAS

Veiklos tiesioginio poveikio vertinimo metodika

Veiklos poveikio analizės apimtis ir prielaidos

1. Konkurencijos tarybos veiklos teigiamas poveikis vartotojams pasireiškia keliais aspektais:

- nutraukiami konkurenciją ribojantys ar iškraipantys veiksmai arba užkertamas kelias konkurencijos iškraipymams bei išvengiama būsima žala vartotojams, kuri būtų padaryta, jei Konkurencijos taryba nebūtų nutraukusi antikonkurencinių veiksmų arba užkirtusi kelio konkurencijos iškraipymams;
- paskiriamos baudos sukelia individualų bei bendrą atgrasomąjį poveikį;
- dėl Konkurencijos tarybos vykdomos švietėjiškos veiklos ir konsultavimo išauga visuomenės informuotumas konkurencijos teisės klausimais;
- dėl sustiprėjusios konkurencijos atsiranda teigiamas poveikis ekonominiam augimui, technologinei pažangai ir kt.

2. Atliekant Konkurencijos tarybos veiklos poveikio vertinimą, nagrinėjamas tik pirmasis iš aukščiau išvardintų aspektų, t. y. tik tiesioginė ekonominė nauda vartotojams[9], atsirandanti dėl Konkurencijos tarybos priimtų sprendimų[10] ar rekomendacijų, į kurias yra faktiškai atsižvelgiama. Konkurencijos tarybos veiksmų atgrasomasis poveikis, išreikštas pinigine išraiška, nuo 2017 m. nebevertinamas dėl patikimų prielaidų stokos.

3. Šiame dokumente vertinama Konkurencijos tarybos veiklos vartotojams atnešama nauda šiose institucijos veiklos srityse:

- konkurenciją ribojančių susitarimų priežiūra;
- piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi priežiūra;
- koncentracijų priežiūra;
- konkurenciją ribojančių viešojo administravimo subjektų veiksmų priežiūra.

4. Taigi Konkurencijos tarybos veiklos poveikio vertinimas neapima visos Konkurencijos tarybos veiklos. Jame nėra vertinama nauda vartotojams, kuri atsiranda, pavyzdžiui, dėl:

- Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo priežiūros;
- konkurencijos kultūros sklaidos tarp verslo atstovų ir valdžios institucijų;
- veiklos valstybės pagalbos srityje.

[9] Tiesioginė ekonominė nauda kildinama iš to, kad po Konkurencijos tarybos įsikišimo kainos padidėjimas pašalinamas arba kainų padidėjimas išvis neįvyksta. Ši nauda neapima pinigine išraiška išreikšto prekių ir paslaugų kokybės pagerėjimo bei sutaupyto laiko, taip pat išaugusio prekių ar paslaugų pasirinkimo ir kitų aspektų.

[10] Pagal tarptautinę praktiką, siekiant savalaikio įsivertinimo, yra atliekamas *ex-ante* naudos vertinimas nelaukiant galutinio teismo sprendimo ir gaunama laukiama *ex-ante* nauda (sutaupymai), o ne atliekamas faktinės naudos *ex-post* vertinimas, kurį galima atlikti tik gerokai vėliau, po faktinio pokyčio rinkose. Preziumuojama, jog teismine tvarka nepanaikinti Konkurencijos tarybos sprendimai yra pagrįsti ir galiojantys. Jei, paskelbus Konkurencijos tarybos veiklos poveikio vertinimo dokumentą, teismas vėliau panaikina Konkurencijos tarybos nutarimą dėl pažeidimo, dokumente pateikti rezultatai bus atitinkamai perskaičiuoti kitą kartą skelbiant Konkurencijos tarybos veiklos vertinimo rezultatus. Jei teismas pripažįsta pažeidimą, bet pakeičia Konkurencijos Tarybos nutarimą kita apimtimi, rezultatai nėra perskaičiuojami.

5. Dėl šių priežasčių šiame dokumente pateiktas naudos galutiniams vartotojams vertinimas, kiek tai susiję su Konkurencijos tarybos veiklos apimtimi, yra laikytinas konservatyviu[11].

6. Visos šiame dokumente naudojamos bendrosios ir su konkrečia byla susijusios prielaidos taip pat yra konservatyvios. Kadangi Metodika yra pagrįsta turimais įrodymais ir (arba) konservatyviomis prielaidomis, tai lemia, jog apskaičiuota naudos apimtis vargu ar gali būti mažesnė, nei šiame dokumente pateikiamas rezultatas.

7. Be to, užtikrinant, kad svyravimai, galintys atsirasti dėl skirtingo Konkurencijos tarybos vykdomų tyrimų masto bei trukmės, nedarytų įtakos vertinimo rezultatams, pateikiami paskutinių trejų kalendorinių metų vidutiniai rezultatai. Tai padeda tinkamai įvertinti Konkurencijos tarybos atneštą naudą vartotojams per ilgesnį laikotarpį, tuo pačiu išvengiant rodiklių svyravimų atskirais metais, kuriuos gali lemti ilga tyrimų atlikimo trukmė ar kiti veiksniai.

8. Šiame dokumente neteikiama su konkrečiais tyrimais ar bylomis susijusi informacija, kai tokia informacija gali būti laikoma komercine paslaptimi ir turi būti saugoma įstatymų nustatyta tvarka.

9. Siekiant kiekybine išraiška įvertinti Konkurencijos tarybos tyrimų ir rekomendacijų tikėtiną poveikį (nepriklausomai nuo to, ar vadovaujantis konkurencijos teisės taisyklėmis konkretaus pažeidimo konstatavimui buvo būtina įvertinti poveikį rinkai), šiame dokumente yra remiamasi tyrimo metu surinkta informacija. Tais atvejais, kai tyrimo metu surinkti duomenys nėra tinkami kiekybiškai įvertinti Konkurencijos tarybos veiklos poveikį, Konkurencijos taryba vadovaujasi EBPO Gairėmis bei EBPO Metodika[12].

10. Būsimos žalos vartotojams, kuri būtų padaryta neįsikišus Konkurencijos tarybai, apskaičiuotos reikšmės yra diskontuojamos 3 proc. socialine diskonto norma[13].

11. Tais atvejais, kai tyrimo objektu esanti problema yra priešsrovinėje rinkoje[14] ir poveikį tiesiogiai jaučia pasrovinėje rinkoje[15] veikiantys ūkio subjektai (pvz., mažmenine prekyba užsiimantys ūkio subjektai), laikoma, kad kainų poveikis visa apimtimi daro įtaką ir galutiniams vartotojams. Ši prielaida nėra taikoma tik tais atvejais, kuomet tyrimo metu surinkta pakankamai šią prielaidą paneigiančių įrodymų. Priešingu atveju konkrečios naudos, tenkančios galutiniam vartotojui,

[11] Šiame dokumente „konservatyvus“ reiškia atsargų požiūrį, kuris užtikrina, kad gauti rezultatai yra žemutinėse įvertinimo ribose, nes jie apskaičiuojami taikant nuosaikias taisykles.

[12] *OECD Guide for Helping Competition Authorities Assess the Expected Impact of their Activities*, April 2014, http://www.oecd.org/daf/competition/Guide-competition-impact-assessmentEN.pdf, http://www.oecd.org/daf/competition/COMP_Toolkit_Vol.3_ENG_2015.pdf.

[13] Socialinė diskonto norma atskleidžia visuomenės požiūrį į ateities naudą ir sąnaudas, parodo visuomenės pasiryžimą atidėti vartojimą šiandien dėl vartojimo rytoj (ateityje). Europos Komisijos dokumentas *„Better Regulation“ toolbox 2023* (Gairės) nurodo, kad ES politikos analizei rekomenduojama socialinė diskonto norma realiąja verte yra 3%. Ši reikšmė atitinka EK Regioninės ir miestų politikos GD (DG REGIO) ekonominio vertinimo vadovo rekomendaciją ES finansuojamiems projektams 2021-2027 m. EK Gairėse taip pat nurodoma, kad jeigu vertinimas atliekamas su nominaliomis kainomis (t. y. įtraukus infliaciją, Konkurencijos tarybos naudos skaičiavimo atveju - į pajamas), tai prie šios normos pridedamas infliacijos dydis. Konkurencijos taryba naudai skaičiuoti ima praeitų metų metines pajamas ir jų neindeksuoja infliacijos dydžiu būsimiems metams ateityje, taigi infliacijos dydis nėra pridedamas prie 3% diskonto normos. Žr. *Better regulation toolbox* – July 2023 edition, European Commission, p. 561. https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation/better-regulation-guidelines-and-toolbox_en; DG REGIO *Economic Appraisal Vademecum for EU-funded projects in the period 2021-2027*. - Ten pat, p. 561.

[14] Rinka, esanti ankstesniame produkto gamybos/distribucijos grandinės etape. Pavyzdžiui, automobilių gamyba ir didmeninis platinimas yra priešsrovinės rinkos automobilių mažmeninio pardavimo galutiniam vartotojui rinkos atžvilgiu.

[15] Rinka, esanti vėlesniame produkto gamybos/distribucijos grandinės etape. Pavyzdžiui, automobilių mažmeninis pardavimas galutiniam vartotojui yra pasrovinė rinka automobilių gamybos ir didmeninio platinimo rinkų atžvilgiu.

apskaičiavimas reikalautų papildomo tyrimo, kurio sąnaudos būtų neadekvačiai didelės. Taigi, pavyzdžiui, pašalinus pažeidimą ir sustiprėjus konkurencijai tarp didmenine prekyba užsiimančių ūkio subjektų, laikoma, kad žemesnės didmeninės kainos lemia ir žemesnes mažmenines kainas, ir todėl tai yra laikoma tiesiogine nauda galutiniams vartotojams.

1. Tiesioginis Konkurencijos tarybos veiklos poveikis vartotojams

1.1. Draudžiami susitarimai

12. Siekdama išlaikyti konkurenciją rinkoje ir taip užtikrinti vartotojams galimybę rinktis iš įvairesnių, kokybiškesnių ir pigesnių prekių, Konkurencijos taryba, vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio nuostata, išaiškina ir įpareigoja nutraukti konkurenciją ribojančius susitarimus tarp ūkio subjektų, pavyzdžiui, kartelinius susitarimus. Pastarieji dažniausiai yra slapti susitarimai tarp konkuruojančių ūkio subjektų, kurie tarpusavyje derina veiksmus, siekdami nustatyti aukštesnes kainas, riboti gamybos apimtį, pasidalinti rinkas ar vartotojus. Konkurencijos taryba taip pat išaiškina ir įpareigoja nutraukti konkurenciją ribojančius susitarimus tarp skirtinguose prekių tiekimo lygmenyse veikiančių ūkio subjektų (vertikalieji susitarimai) dėl perpardavimo kainų palaikymo ir kitokių konkurencijos ribojimų.

13. Konkurencijos tarybos veiklos poveikis, nustačius Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimą viešųjų pirkimų atvejais, skaičiuojamas tik tuo atveju, jeigu yra įrodymų, jog tai buvo sisteminis pažeidimas ir jis be Konkurencijos tarybos įsikišimo būtų tęsęsis arba iš pažeidėjų buvo išieškota žala.

14. Šioje dalyje aprašyta metodika yra naudojama vertinti Konkurencijos tarybos sprendimus, kuriuose buvo pripažinta, jog ūkio subjektai pažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimus, jiems paskiriant baudas arba ne.

15. Metinis draudžiamo susitarimo poveikis vartotojui (Eur) (*a*) apskaičiuojamas padauginus ūkio subjektų metinę apyvartą (pajamas) (*t*), kuriai įtaką turėjo nagrinėjamas susitarimas, iš tokio pažeidimo nulemto kainų padidėjimo masto (procentais) (*p*):

$$a = t * p \qquad (1)$$

16. Visa nauda (Eur) (*f*) dėl tolesnio pažeidimo sustabdymo apskaičiuojama pagal formulę:

$$f = \sum_{s=1}^{c} \frac{a}{(1+\rho)^s} \qquad (2)$$

kur *c* – numanoma draudžiamo susitarimo trukmė metais, nesant Konkurencijos tarybos įsikišimo;

ρ − socialinė diskonto norma, kuria yra diskontuojamos visos būsimos sumos (3 proc.);

s – žalos skaičiavimo atitinkamų metų numeris.

Apyvarta (pajamos) (t)

17. Apskaičiuojant draudžiamo susitarimo poveikį laikoma, kad jis pasireiškia tik tarp susitarusių įmonių, o ne visoje rinkoje (t. y. dėl tokio susitarimo nukenčia tik tie vartotojai, kuriuos tiesiogiai paveikia susitarimas, pavyzdžiui, kurie prekes ar paslaugas perka iš kartelyje dalyvaujančių įmonių), todėl skaičiavimams naudojamos tik susitarime dalyvaujančių ūkio subjektų bendrosios

pajamos susitarimo rinkoje. Atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais, kuomet rinkoje yra sudaromas kartelinis susitarimas, jis iš esmės suteikia galimybę pakelti kainas ir jame tiesiogiai nedalyvaujantiems ūkio subjektams, t. y. kartelis daro įtaką bendram kainų lygiui rinkoje. Visgi, atsižvelgiant į siekį pateikti konservatyvų Konkurencijos tarybos veikla atnešamos naudos vartotojams vertinimą, draudžiamame susitarime nedalyvavusių ūkio subjektų apyvartos (pajamos) nėra vertinamos. Išimtis taikoma tais atvejais, kada yra aiškūs įrodymai, jog dėl susitarimo pakilo bendras kainų lygis rinkoje.

18. Skaičiavimams naudojamos tiesiogiai ar netiesiogiai su draudžiamu susitarimu susijusios ūkio subjektų pajamos. Kai nėra duomenų apie ūkio subjektų susijusias pajamas, Konkurencijos įstatymo pažeidimų poveikis skaičiuojamas nuo bendrųjų ūkio subjekto pajamų atitinkamai mažinant jas tais atvejais, kuomet draudžiamo susitarimo objektu esanti ūkio subjekto veikla nėra vienintelė šio ūkio subjekto veikla.

Kainų padidėjimo mastas (p)

19. Turint pakankamai duomenų ir esant galimybei, kainų padidėjimo mastas draudžiamų susitarimų atvejais yra apskaičiuojamas pasinaudojant tyrimo metu surinkta informacija. Tais atvejais, kuomet tyrimo metu nebuvo surinkta pakankamai duomenų apie kainų padidėjimo lygį, atsižvelgiant į EBPO Gaires, tarptautinę gerąją praktiką, laikoma, kad kainų padidėjimas sudaro 10 proc.

20. Tokia pati prielaida taikoma ir susitarimams, tiesiogiai nesusijusiems su kainų fiksavimu, rinkų pasidalinimu ar konkursinių pasiūlymų derinimu.

Trukmė (c)

21. Tikėtina kainų pakėlimo trukmė nesant Konkurencijos tarybos įsikišimo įvertinama remiantis tyrimo metu surinkta informacija. Tačiau atvejais, kai šios informacijos nepakanka trukmei įvertinti, vadovaujantis EBPO Gairėmis, laikoma, kad be Konkurencijos tarybos įsikišimo toks draudžiamas susitarimas būtų trukęs dar trejus metus.

1.2. Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi

22. Konkurencijos taryba, vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio nuostata, tiria ir baudžia ūkio subjektus už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, kada dominuojančią padėtį rinkoje užimantys ūkio subjektai savo vienašališkais veiksmais pažeidžia vartotojų interesus ar kitaip riboja konkurenciją.

23. Metinis piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejo poveikis vartotojui (Eur) ir visa nauda (Eur) dėl tolesnio pažeidimo sustabdymo apskaičiuojama analogiškai kaip ir draudžiamų susitarimų atvejais pagal aukščiau nurodytas (1) ir (2) formules.

Apyvarta (pajamos) (t)

24. Apskaičiuojant poveikį piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejais, kur įmanoma, naudojamasi tiesiogiai ar netiesiogiai su pažeidimu susijusiomis ūkio subjekto pajamomis. Kai nėra duomenų apie ūkio subjekto susijusias pajamas, poveikis skaičiuojamas naudojant bendrąsias ūkio subjekto pajamas atitinkamai mažinant jas tais atvejais, kai pažeidimo objektu esanti ūkio subjekto veikla nėra vienintelė šio ūkio subjekto veikla.

Kainų padidėjimo mastas (p)

25. Tais atvejais, kada piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi tyrimo bylos duomenų nepakanka įvertinti kainų padidėjimo mastą, vadovaujantis EBPO Gairėmis laikoma, kad pažeidimo nulemtas tikėtinas kainų padidėjimas sudaro 5 proc.

Trukmė (c)

26. Kada konkrečiu piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atveju neįmanoma nustatyti kainos padidėjimo tikėtinos trukmės pagal tyrimo bylos duomenis bei tyrėjų, atlikusių tyrimą, vertinimus, vadovaujantis EBPO Gairėmis, laikoma, kad be Konkurencijos tarybos įsikišimo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi poveikis (tikėtinas kainos padidėjimas) būtų trukęs dar trejus metus.

1.3. Koncentracijos

27. Vienas iš koncentracijų priežiūros tikslų yra neleisti vykdyti koncentracijų, kurioms įvykus galėtų būti padaryta žala vartotojams. Tokio pobūdžio žala gali pasireikšti tiek padidėjusiomis kainomis, tiek blogesne kokybe, tiek ir sumažėjusiomis paskatomis konkuruoti. Kainų padidėjimas yra lengviausiai išmatuojamas koncentracijų poveikio elementas, todėl būtent jis yra laikomas indikatoriumi Konkurencijos tarybos veiklos poveikiui šioje srityje apskaičiuoti.

28. Koncentracijų priežiūros nauda apskaičiuojama vertinant atvejus, kuomet (i) neduodamas leidimas vykdyti koncentraciją siekiant užtikrinti, kad nebūtų sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje; ir (ii) leidžiama vykdyti koncentraciją pagal dalyvaujantiems ūkio subjektams ar kontroliuojantiems asmenims Konkurencijos tarybos nustatytas koncentracijos vykdymo sąlygas ir įpareigojimus, pavyzdžiui, parduoti dalį turto (atskirą įmonę). Koncentracijų priežiūros atnešama nauda taip pat skaičiuojama ir tais atvejais, kai ūkio subjektai atsiėmė pranešimą apie koncentraciją po to, kai Konkurencijos taryba pateikė jiems neigiamas išvadas dėl planuojamos koncentracijos remdamasi tuo, kad įgyvendinus koncentraciją galimai būtų sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje.

29. Metinis koncentracijos atvejo poveikis vartotojui (Eur) ir visa nauda (Eur) apskaičiuojama analogiškai kaip ir draudžiamų susitarimų atvejais pagal aukščiau nurodytas (1) ir (2) formules.

Apyvarta (pajamos) (t)

30. Remiantis EBPO Gairėmis laikoma, kad neleistinos ar leistinos su įsipareigojimais koncentracijos atveju kainų padidėjimas pasireikštų ne tik koncentracijos dalyvių, bet ir visos rinkos mastu, t. y. vertinimui naudojama visų rinkos dalyvių apyvarta (pajamos) koncentracijos veikiamoje rinkoje.

Kainų padidėjimo mastas (p)

31. Tais atvejais, kada faktinių duomenų nepakanka nustatyti kainų padidėjimo mastą, remiantis EBPO Gairėmis laikoma, kad neleistinos ar leistinos su įsipareigojimais koncentracijos atveju kainų padidėjimas be Konkurencijos tarybos įsikišimo sudarytų 3 proc.

Trukmė (c)

32. Tais atvejais, kada faktinių duomenų nepakanka trukmei nustatyti, remiantis EBPO Gairėmis laikoma, kad be Konkurencijos tarybos įsikišimo neigiamas koncentracijos poveikis (kainų padidėjimas) truktų dvejus metus.

1.4. Viešojo administravimo subjektų priežiūra

33. Vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 4 straipsniu, Konkurencijos taryba tiria viešojo administravimo subjektų (pavyzdžiui, ministerijų, savivaldybių ir kitų institucijų) priimtų teisės aktų bei sprendimų atitiktį Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams, t. y. vertina, ar tokiais sprendimais nėra sudaromos skirtingos konkurencijos sąlygos toje pačioje atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams.

34. Nauda vartotojams yra vertinama tais atvejais, kai yra nustatomas Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimas arba yra atsižvelgiama į Konkurencijos tarybos pateiktas rekomendacijas ar išvadas ir panaikinami konkurencijos iškraipymai.

35. Metinis poveikis vartotojui (Eur) ir visa nauda (Eur) apskaičiuojama analogiškai kaip ir kitų pažeidimų atvejais pagal aukščiau nurodytas (1) ir (2) formules.

Apyvarta (pajamos) (t)

36. Remiantis EBPO Metodika, naudojamos visos rinkos, kuri buvo tiesiogiai paveikta dėl konkurenciją apribojančio viešojo administravimo subjekto teisės akto ar sprendimo, pajamos. Pajamos netiesiogiai susijusiose rinkose paprastai neįtraukiamos.

Kainų sumažėjimo mastas (p)

37. Tais atvejais, kada faktinių duomenų nepakanka nustatyti galimo kainų sumažėjimo panaikinus ribojimus mastą, remiamasi EBPO Metodikoje pateiktais įverčiais (1 lentelė)[16], kurie yra suskirstyti pagal konkurencijos apribojimo pobūdį. Siekiant konservatyvaus įvertinimo, dažniausiai taikoma žemutinė patikimumo intervalo riba.

1 lentelė

Vidutinis kainos sumažėjimas pašalinus konkurencijos apribojimą	**Vidutinio kainos sumažėjimo intervalas**	**Konkurencijos apribojimo kategorija**
-0.20	**-0.23 ... -0.16**	**(A) Apriboja tiekėjų skaičių ar apimtį**
-0.19	-0.28 ... -0.10	**1** Suteikia išskirtines teises tiekėjui tiekti prekes ar paslaugas
-0.23	-0.27 ... -0.19	**2** Nustato, kad licencija ar leidimas yra būtinas norint užsiimti veikla
-0.15	-0.24 ... -0.060	**3** Apriboja kai kurių tiekėjų tipų galimybes tiekti prekes ar paslaugas
-0.19	-0.24 ... -0.13	**4** Žymiai padidina tiekėjo įėjimo į rinką ir išėjimo iš jos kaštus
-0.12	-0.17 ... -0.070	**5** Sukuria geografinę kliūtį įmonėms tiekti prekes, paslaugas, darbo jėgą ar investuoti kapitalą
-0.18	**-0.23 ... -0.14**	**(B) Apriboja tiekėjų galimybes konkuruoti**
-0.19	-0.24 ... -0.14	**1** Apriboja pardavėjų galimybes nustatyti prekių ir paslaugų kainas
-0.14	-0.24 ... -0.053	**2** Apriboja tiekėjų laisvę reklamuoti ar parduoti savo prekes ar paslaugas
-0.16	-0.24 ... -0.081	**3** Nustato produkto kokybės standartus, kurie suteikia pranašumus vieniems tiekėjams, o ne kitiems arba kurie yra nustatyti tokiame aukštame lygyje, kurio nereikia gerai informuotiems klientams
-0.28	-1.00 ... -0.22	**4** Žymiai padidina gamybos kaštus vieniems tiekėjams, o kitiems - ne (ypač kai rinkos senbuviams taikomi kiti reikalavimai negu rinkos naujokams)
-0.20	**-0.26 ... -0.14**	**(C) Sumažina konkurentų paskatas konkuruoti**

[16] Lentelė sudaryta pagal EBPO konkurencijos apribojimų panaikinimo kiekybinių *ex-post* poveikio vertinimų duomenų bazę.

-0.28	-0.48 ... -0.080	**1** Sukuria savireguliavimosi arba bendro reguliavimo režimą
-0.10	-0.13 ... -0.064	**2** Reikalauja arba skatina, kad tiekėjas viešai paskelbtų duomenis apie gamybą, kainas, pardavimus ar kaštus
-0.25	-0.35 ... -0.16	**3** Atleidžia veiklą atskiroje šakoje arba atskirą tiekėjų grupę nuo bendrojo Konkurencijos įstatymo taikymo
-0.20	**-0.30 ... -0.10**	**(D) Apriboja klientams prieinamą informaciją ir pasirinkimus**
-0.32	-0.49 ... -0.15	**1** Apriboja vartotojų galimybes nuspręsti, iš kur jie gali pirkti prekes ar paslaugas
-0.12	-0.24 ... 0.009	**2** Sumažina klientų perėjimo prie kitų tiekėjų galimybes padidindami tiesioginius ir netiesioginius kaštus, susijusius su tiekėjų pakeitimu
-0.074	-0.33 ... -0.011	**3** Esminiai pakeičia informaciją, kurios reikia pirkėjams veiksmingiems sprendimams priimti

Trukmė (c)

38. Trukmė nustatoma pagal tyrimo metu surinktus duomenis, tačiau pasinaudojant EBPO siūlymu, įprastai naudos skaičiavimuose trukmė ribojama penkeriais metais.

Bibliografija

1. A guide to OFT's Impact Estimation Methods, Office of Fair Trading, July 2010, OFT1250, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20131101192556/http://oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft1250.pdf.
2. A Review of OFT's Impact Estimation Methods, Professor Stephen Davies, Jan 2010, OFT1164.
3. Assessing and Communicating the Benefits of Competition Interventions – Summaries of Contributions, Working Party No. 2 on Competition and Regulation, OECD, 12 June 2023, DAF/COMP/WP2/WD(2023)39.
4. *Assessment of the Impact of Competition Authorities' Activities*, Note by Prof. Stephen Davies, OECD,DAF/COMP/WP2(2013)1, http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DAF/COMP/WP2(2013)1&docLanguage=En .
5. *Better regulation toolbox* – July 2023 edition, European Commission, https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation/better-regulation-guidelines-and-toolbox_en.
6. CMA The deterrent effect of competition authorities' work, Literature review, 2017.
7. CMA The deterrent effect of competition authorities' work: a brief summary, 2017.
8. CMA impact assessment 2014/15, July 2015, CMA47.
9. CMA impact assessment 2015/16, July 2016, CMA57.
10. CMA impact assessment 2016/17, July 2017.
11. CMA impact assessment 2022 to 2023, July 2023, CMA183.
12. Cohen, M. A., Scheffman, D. T. "The Antitrust Sentencing Guideline: Is the Punishment Worth the Costs?". Journal of Criminal Law 27 (1989 m.).
13. Connor, J. „Price Fixing Overcharges: revised edition", rankraštis, Purdue University, 2009 liepa.
14. Davies, Steven, *A Review of OFT's Impact Estimation Methods,* Office of Fair Trading, January 2010, OFT1164, http://competitionpolicy.ac.uk/documents/107435/107584/oft1164.pdf.
15. *DG Competition Management Plan 2010*, 12 May 2010, žr. http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_management_plan/amp_2010_en.pdf.
16. European Commission, Competition policy brief. Issue 1, October 2022.(https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/dbfa0d39-5350-11ed-92ed-01aa75ed71a1/language-en) .
17. Evaluation of Competition Enforcement and Advocacy Activities: The Results of an OECD Survey, -- Note by the Secretariat --DAF/COMP/WP2(2012)7/FINAL.
18. Estimating the Impact of Competition Enforcement by the Spanish Competition Authority, 2020, Estimating the impact of competition enforcement by the Spanish Competition.
19. Griffin, J. "Previous Cartel Experience: Any Lesson for OPEC?, Economics in Theory and Practice: An Eclectic Approach", 1989.
20. *Guide to Cost – Benefit Analysis of investment projects*, European Commission, Directorate General Regional Policy, 2008, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide2008_en.pdf .
21. Handbook Methodology for evaluation of CNMC advocacy acts, February 2022, https://www.cnmc.es/sites/default/files/editor_contenidos/CNMC/DocumentosReferencia/202210_Publicaci%C3%B3n%20proyecto%20evaluaci%C3%B3n%20de%20impacto.zip .
22. Kemp R., M. Mulder, J. Van Sinderen, NMa Working Papers „Outcome of NMa activities – A description of the calculation method", No. 1 October 2010.

23. Levenstein, M., V. Suslow, “What Determines Cartel Success? Darbo dokumentas 02-001. Mičigano verslo mokyklos universitetas, sausis, 2002.

24. Method for Calculating the Outcome of ACM, Netherlands, https://www.acm.nl/en/publications/method-calculating-outcome-acm.

25. Modelling the macroeconomic impact of competition policy: 2022 update and further development, European Commission, 2023. https://competition-policy.ec.europa.eu/document/download/05570b1d-271e-46f4-b061-443ed9f4ea25_en.

26. OECD Guide for Helping Competition Authorities Assess the Expected Impact of their Activities, April 2014, https://www.oecd.org/daf/competition/Guide-competition-impact-assessmentEN.pdf .

27. OECD, Impact Evaluation of Merger Decisions, Policy Roundtables, 2011.

28. OECD Roundtable on Assessing and Communicating the Benefits of Competition Interventions, Summaries of Contributions, DAF-COMP-WP2-WD(2023)39.en; Detailed Summary of Discussion, DAF-COMP-WP2-M(2023)1-ANN1-FINAL.en; Executive Summary of Discussion, DAF-COMP-WP2-M(2023)1-ANN2-FINAL.en.

29. OECD (2019), *Competition Assessment Toolkit: Volume 3. Operational Manual,* https://www.oecd.org/en/publications/competition-assessment-toolkit-principles-version-4-0-volume-3_1f253011-en.html.

30. Positive impact 08/09, Consumer benefits from the OFT's work, July 2009, OFT1102.

31. Positive Impact 09/10, Consumer benefits from the OFT's work, July 2010, OFT1251.

32. Positive Impact 12/13, Consumer benefits from the OFT's work, June 2013, OFT1493.

33. Positive Impact 13/14. Consumer benefits from the OFT's work, March 2014, OFT1532, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402165024/http://oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/OFT1532.pdf.

34. Stocktaking on Evaluation, Note by the Secretariat, 2012, DAF/COMP/WP2(2012)4.

35. Stocktaking on Evaluation, Note by P. Ormosi, 2012, DAF/COMP/WP2(2012)5.

36. Summary of Cartel Cases Described by Invitees (CCNM/GF/COMP(2001)4). Paryžius: EBPO, spalis, 2001.

37. Summary of Discussion of the Roundtable on Assessing and Communicating the Benefits of Competition Interventions, Annex to the Summary Record of the 75th Meeting of Working Party 2, 12 June 2023, https://web-archive.oecd.org/temp/2024-01-16/653558-assessing-and-communicating-the-benefits-of-competition-interventions.htm .

38. The Deterrent effect of competition enforcement by the OFT, OFT962, November 2007, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402181127/http://www.oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft962.pdf.

39. The impact of competition interventions on compliance and deterrence. Final Report, Office of Fair Trading, OFT1391, December 2011, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402165036/http:/oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft1391.pdf.

40. Werden, G.J. “The Effect of Antitrust Policy on Consumer Welfare: What Crandall and Winston Overlook”. Darbo dokumentas Nr. EAG 03-2, JAV teisingumo departamentas, sausis, 2003.

II PRIEDAS

Atgrasomojo poveikio vertinimo metodika

Įvadas

1. Atgrasomajam Konkurencijos tarybos veiklos poveikiui yra priskiriami tie atvejai, kai dėl Konkurencijos tarybos įsikišimo tam tikru konkurenciją ribojančios veikos atveju, panašius konkurenciją ribojančius veiksmus vykdantys arba juos vykdyti besiruošiantys ūkio subjektai juos nutraukia arba iš esmės pakeičia. Nors atgrasomasis poveikis negali būti vertinamas kaip tiesioginė ekonominė nauda vartotojams, yra plačiai priimta, kad atgrasomasis poveikis yra netgi svarbesnis negu tiesioginis poveikis[1]. Kai kurių tyrimų rezultatai rodo, kad aktyviai veikiančios konkurencijos institucijos atgraso nuo daugiau kaip 90 proc. visos galimos žalos[2].

---

[1] Žr., pvz.: 1) Jungtinės Karalystės sąžiningos prekybos tarnybos (*Office of Fair Trading* – OFT) dokumento *The Deterrent effect of competition enforcement by the OFT* , OFT962, 2007, 2.7 pastraipą: *„Daugelis mano, kad atgrasantis įstatymo įgyvendinimo poveikis yra svarbesnis nei tiesioginis poveikis. <...> Taigi JAV teisingumo departamentas (DoJ) parašė: „Tvirtai tikime, kad atgrasymas yra bene svarbiausias galutinis [Antimonopolinio] skyriaus darbo rezultatas“*“(prieiga internete: https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20140402181127/http:/www.oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft962.pdf).

2) Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) dokumento *Impact evaluation of merger decisions_Policy Roundtables*, OECD 2011, p. 74: *„Atgrasančio poveikio nepaisymas gali reikšmingai sumažinti naudos vartotojams vertinimą. Atgrasančio poveikio vertinimai yra reti ir apytikriai. Nepaisant to, yra požymių, kad tas poveikis yra didelis*“ (prieiga internete: https://www.oecd.org/en/publications/impact-evaluation-of-merger-decisions_24c68f15-en.html).

3) EBPO dokumento *Evaluation of Competition Enforcement and Advocacy Activities: The Results of an OECD Survey*, *Note by the Secretariat,* DAF-COMP-WP2(2012)7-FINAL.en, 2013, p. 32: *„Visuose mums pateiktuose tyrimuose, kuriuose nagrinėjamos konkrečios intervencinės priemonės, atsižvelgiama tik į tiesioginį konkurencijos intervencijų poveikį vartotojų gerovei. Neatsižvelgiama į netiesioginį poveikį, kurį intervencija gali turėti kitose rinkose, taip pat toje pačioje rinkoje vėliau, dėl atgrasomojo poveikio antikonkurenciniam elgesiui. Taip akivaizdžiai nepakankamai įvertinamas šių intervencijų poveikis, nes atgrasymas tikriausiai yra svarbiausias konkurencijos teisės aktų įgyvendinimo tikslas (ir pasekmė). Priežastis yra metodologiniai sunkumai, kylantys dėl šio poveikio kiekybinio įvertinimo*“.

4) EBPO dokumento *Stocktaking on Evaluation, Note by Mr. Peter Ormosi*, DAF-COMP-WP2(2012)5.en, 11 June 2012, p. 22: *„Galiausiai bet koks naudos vertinimas, pagrįstas tik ištirtomis bylomis, gali būti žymiai per mažas įvertinimas, galbūt siekiantis 10 kartų, nes neatsižvelgiama į atgrasomąjį poveikį. Nors plačiai pripažįstama, kad teigiamas atgrasantis konkurencijos įgyvendinimo poveikis greičiausiai bus didelis, tikriausiai žymiai didesnis už naudą, paskaičiuotą pagal faktines bylas, mes labai mažai žinome apie šio nepakankamo įvertinimo mastą*“ (prieiga internete: https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WP2%282012%295/en/pdf).

5) Europos Komisijos dokumento *Modelling the macroeconomic impact of competition policy: 2022 update and further development*, European Commission: Directorate-General for Competition, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, Joint Research Centre, Cardani, R., Deisenhofer, T. et al., p. 4: *Dalis klientų sutaupymų, kuriuos galima būti apskaičiuoti gana nesudėtingai, atspindi tiesioginį agreguotą svarbių intervencijų poveikį kainoms. Vis dėlto šie klientų sutaupymai atspindi tik „ledkalnio viršūnę“ teigiamo konkurencijos politikos poveikio visuomenei požiūriu. Įstatymo įgyvendinimas taip pat sukelia i) netiesioginį atgrasomąjį poveikį ir ii) teigiamą su kainomis nesusijusį poveikį inovacijoms, kokybei ir našumui atitinkamose rinkose, kuris gali būti gerokai didesnis, bet taip pat jį yra sunkiau įvertinti*“ (prieiga internete: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6ec6f2c2-f082-11ed-a05c-01aa75ed71a1).

[2] Jungtinės Karalystės konkurencijos ir rinkų institucijos (*Competition and Markets Authority* – CMA) dokumento *The deterrent effect of competition authorities' work, Literature review*, CMA, 2017, 4.22 punktas (prieiga internete: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a82c57340f0b6230269c9d7/deterrent-effect-of-competition-authorities-work-lit-review.pdf).

2. Draudžiamų susitarimų atveju veiksmingas atgrasymas iš esmės pasiekiamas pakankamai aukštu išaiškinimo lygiu ir atgrasančiomis sankcijomis. Koncentracijų atveju pagrindiniai atgrasymo veiksniai šiek tiek skiriasi nuo draudžiamų susitarimų daugiausia dėl to, kad koncentracijos nėra neteisėtos ir apie jas reikia pranešti. Priešingai nei draudžiamų susitarimų atveju, Konkurencijos tarybai neleidus vykdyti koncentracijos, dėl kurios būtų sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje, ūkio subjektams nėra skiriamos baudos (nebent apie tai nepranešama)[3]. Koncentracijų atveju atgrasomasis efektas pasireiškia tuo, kad ūkio subjektai žinodami, kad Konkurencijos taryba neleido vykdyti panašios koncentracijos, atsisako tokios koncentracijos vykdymo ir neteikia pranešimo apie koncentraciją, taip išvengdami su pranešimo pateikimu ir nagrinėjimu susijusių finansinių ir laiko sąnaudų.
3. Yra įvairių atgrasymo vertinimo metodų[4], tačiau tiesiogiai patikimai apskaičiuoti kiekvienu atveju atgrasymo generuojamą naudą yra ypač sunku. Tokie metodai reikalauja didelių duomenų kiekių, remiasi daugeliu prielaidų, jų taikymo rezultatams daro įtaką kiti veiksniai, taip pat tiesioginis atgrasymo vertinimas reikalauja ženklių žmogiškųjų išteklių.
4. Dauguma institucijų, vertinančių atgrasomąjį poveikį, informaciją apie tai, kiek kartelių ir kitų antikonkurencinių veiksmų atgrasoma, gauna apklausus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, o ne atliekant empirinę duomenų analizę. Apklausa siekiama išsiaiškinti, kiek susitarimų ar koncentracijų buvo atsisakyta arba jie buvo pakeisti (su teisine konsultacija arba be jos) prieš konkurencijos institucijai imantis veiksmų. Pasirinkus tinkamą tyrimo modelį ir užtikrinus pakankamai reprezentatyvų imties dydį, apklausos rezultatai gali būti naudojami vertinant atgrasomąjį poveikį pagal pažeidimų tipus [5].
5. Koeficiento (daugiklio), išvesto pagal apklausos rezultatus, naudojimas yra pripažįstamas kaip tinkamas metodas atgrasomajam poveikiui įvertinti[6]. Koeficientai netiesioginei naudai vertinti naudojami, pvz., Jungtinės Karalystės konkurencijos institucijos[7], o Europos Komisija

---

[3] Jei bauda yra skiriama dėl nepraneštos koncentracijos, nauda vartotojams – nei tiesioginė, nei netiesioginė dėl atgrasymo – nėra skaičiuojama.

[4] CMA dokumento *The deterrent effect of competition authorities' work, Literature review*, CMA, 2017, Appendix 1, p. 69.

[5] Europos Komisijos dokumento *Modelling the macroeconomic impact of competition policy: 2022 update and further development* p. 12: *„Dažniausiai taikomas vertinimo metodas grindžiamas apklausomis, kurių metu bendrovės ir jų teisės patarėjai tiesiogiai įvertina atgrasytų antikonkurencinių veiksmų, tenkančių vienam išaiškintam antikonkurenciniam veiksmui, skaičių. „Atgrasytų" atvejų skaičiaus ir „išaiškintų" atvejų skaičiaus santykis dažnai vadinamas „daugiklio" koeficientu. Arba daugiklis gali būti siejamas su „atgrasytos" žalos ir „išaiškintos" žalos santykiu".*

[6] CMA dokumento *The deterrent effect of competition authorities' work, Literature review*, CMA, 7 Sept 2017, p. 3: *„Todėl literatūroje teigiama, kad paprastas „daugiklio" metodas, naudojant tiesioginį stebimą intervencijų poveikį kaip pagrindą konkurencijos institucijų darbo atgrasomajam poveikiui įvertinti, greičiausiai bus netobulas, tačiau kol kas nėra alternatyvių pasiūlymų* (prieiga internete: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a82c57340f0b6230269c9d7/deterrent-effect-of-competition-authorities-work-lit-review.pdf).

[7] OFT dokumento *The impact of CA interventions on compliance and deterrence, Final Report*, OFT1391, December 2011, 8.7, 8.10, 8.19 punktai (prieiga internete: https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20140402165036/http:/oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft1391.pdf); OFT dokumento *Positive Impact 10/11, Consumer benefits from the OFT's work*, July 2011, OFT1354, 1.14, 2.4 punktai (prieiga internete: https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20130701170643mp_/http://www.oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/OFT1354.pdf).

atgrasymo koeficientus naudoja taikydama makroekonominį modelį, siekdama įvertinti konkurencijos politikos makroekonominį poveikį.

Jungtinės Karalystės konkurencijos institucijos ir Europos Komisijos atgrasomojo poveikio tyrimai

6. Daugiausiai atgrasymo vertinimo atžvilgiu yra pažengusi Jungtinės Karalystės konkurencijos institucija (OFT, šiuo metu – CMA), kurios užsakymu 2007 m. ir 2011 m. buvo atliktos teisininkų bei įmonių apklausos ir jų rezultatų pagrindu išvesti atgrasymo koeficientai (daugikliai), rodantys, kiek kartų netiesioginė nauda dėl atgrasymo viršija tiesioginę laukiamą naudą nustačius pažeidimą ir neleidus antikonkurencinės koncentracijos.

7. OFT tyrimų (apklausų) rezultatai rodo, kad konkurencijos institucijų veiksmai turi didelį atgrasomąjį poveikį. OFT užsakymu tarptautinė audito kompanija *Deloitte* atliko apklausas, kuriose teisės ir ekonomikos konsultantai bei pačių bendrovių atstovai atsakė į klausimus[8], siekiant įvertinti konkurencijos priežiūros institucijos veiklos atgrasomąjį poveikį. Be to, 2011 m. OFT užsakymu atgrasomąjį poveikį įvertino pasaulinė konsultacinė kompanija *London Economics*[9].

8. Abiejuose tyrimuose pateikiamos išvados, kiek susitarimų (koncentracijų ir kt.) buvo atsisakyta ar iš esmės pakeista, palyginus su OFT priimtų sprendimų skaičiumi per tą patį laikotarpį (t. y. paskaičiuojami atgrasymo koeficientai). Jie rodo, kad:

   a) kiekvienam OFT atskleistam karteliui tenka nuo 4,6[10] iki 28[11] atgrasytų kartelių (t. y. vienas išaiškintas kartelis atgraso 5–28 kitų kartelių);
   b) bent 5 koncentracijų atsisakoma arba jos pakeičiamos, kad būtų išvengta OFT išvados, kad jos yra konkurenciją ribojančios (t. y. viena uždrausta arba leista su įpareigojimais koncentracija atgraso nuo 5 kitų konkurenciją ribojančių įmonių koncentracijų sudarymo)[12].

9. Europos Komisija, remdamasi rinkos dalyvių apklausomis, daro prielaidą, kad vidutinis svertinis atgrasymo koeficientas koncentracijoms yra 10, karteliams ir kitiems antikonkurenciniams susitarimams – 20, piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi – 10[13].

Konkurencijos tarybos apklausa ir rezultatai

10. 2024 m. Konkurencijos taryba užsakė apklausą siekdama įvertinti, kokį atgrasomąjį poveikį turi jos atliekami tyrimai ir priimami sprendimai pagal Konkurencijos įstatymą (buvo apklaustos įmonės ir teisininkai). Apklausą atliko ir rezultatus apibendrino rinkos ir visuomenės nuomonės

---

[8] OFT dokumentas *The Deterrent effect of competition enforcement by the OFT*, OFT962, Nov 2007, Deloitte Report (prieiga internete: https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20140402181127/http:/www.oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft962.pdf).

[9] OFT dokumentas *The impact of competition interventions on compliance and deterrence*, Final Report, London Economics, Dec 2011, OFT1391 (prieiga internete: http://www.oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft1391.pdf).

[10] OFT dokumento *The deterrent effect of competition enforcement by the OFT*, OFT962, Nov 2007, Deloitte report, lentelė 5.2, p. 53.

[11] OFT dokumento *The impact of competition interventions on compliance and deterrence*, Final Report, London Economics, Dec 2011, OFT1391, lentelė 8.2, p. 106.

[12] Koncentracijų srityje teisininkų (234 vyresniųjų teisininkų) telefoninė apklausa (*Deloitte* 2007) parodė, kad kiekvienai OFT uždraustai ar pakeistai koncentracijai mažiausiai 5 koncentracijos buvo atsisakytos arba pakeistos dėl konkurencijos priežasčių prieš pateikiant OFT (t. y. santykis 5:1).

[13] Europos Komisijos dokumento *Modelling the macroeconomic impact of competition policy: 2022 update and further development*, European Commission, 2023, p. 14.

tyrimo kompanija *Spinter Research* (UAB „Spinter tyrimai“). Klausimus dėl atgrasymo parengė Konkurencijos taryba, remdamasi Jungtinės Karalystės konkurencijos institucijos (OFT) užsakymu *Deloitte* atliktos 2007 m. teisininkų ir įmonių apklausos[14] klausimais[15].

11. Apklausa buvo atlikta 2024 m. spalio–lapkričio mėn., apklausus dvi tikslines tyrimų grupes – teisininkus, dirbančius konkurencijos teisės srityje, ir įmones. Teisininkai buvo klausiami dėl atgrasytų koncentracijų ir susitarimų, atsakymai gauti iš 14 respondentų. Kitos tikslinės grupės – Lietuvoje veikiančių verslo įmonių su 50 ir daugiau darbuotojų skaičiumi[16] – buvo klausiama dėl susitarimų. 13 respondentų nurodė Konkurencijos tarybos veiksmų atgrasytus atvejus. Pagrindinis atgrasymo klausimų tikslas – nustatyti atgrasymo koeficientą. Tyrimas, pagrįstas konkurencijos teisės specialistų (advokatų, teisininkų) ir įmonių apklausomis, leido apskaičiuoti atgrasytų antikonkurencinių atvejų ir neatgrasytų atvejų, dėl kurių buvo priimtas Konkurencijos tarybos nutarimas, santykį.

12. **Teisininkų apklausa[17]**. Pagal teisininkų atsakymus *Spinter Research* paskaičiavo atgrasymo koeficientus koncentracijų ir draudžiamų susitarimų atvejais[18]. Atgrasomasis poveikis koncentracijose matuojamas pagal tai, kiek pasiūlytų praneštinų[19] atgrasytų atvejų 2021–2024 m. tenka vienam Konkurencijos tarybos priimtam sprendimui – uždraustai ar leistai su įpareigojimais koncentracijai. Atgrasomasis poveikis susitarimuose matuojamas pagal tai, kiek atgrasytų atvejų tenka vienam Konkurencijos tarybos priimtam sprendimui – išaiškintam draudžiamam susitarimui.

13. Pagal teisininkų apklausos rezultatus atgrasymo koeficientas koncentracijoms[20] – 2,6; atgrasymo koeficientas susitarimams[21] – 7,6.

[14] OFT dokumentas *The deterrent effect of competition enforcement by the OFT*, OFT962, Nov 2007, Deloitte report.

[15] Klausimai apklausoms Lietuvoje pateikiami šio dokumento 1 Priede.

[16] Bendra tyrimo imtis buvo 317 įmonių (atsakiusių respondentų skaičius). Iš jų didžioji dauguma atsakė į klausimus dėl žinomumo apie Konkurencijos įstatymo reikalavimus. Iš 19 įmonių, atsakiusių dėl antikonkurencinių susitarimų, 13 buvo įmonių, turinčių daugiau kaip 50 darbuotojų, o 6 – turinčios mažiau. Kadangi daugumą atsakiusiųjų sudarė įmonės su daugiau kaip 50 darbuotojų, siekiant reprezentatyvios imties ir konservatyvaus vertinimo, buvo laikomasi prielaidos, kad reprezentatyvią populiaciją sudaro įmonės su daugiau kaip 50 darbuotojų.

[17] Visa teisininkų pateikta informacija ir nuomonė išliko anoniminė, t. y. tiek teisininko vardas, pavardė, tiek advokatų kontoros pavadinimas išliko konfidencialūs ir nebuvo prieinami Konkurencijos tarybai. Konkurencijos taryba gavo tik sugrupuotus ir agreguotus atsakymus.

[18] Žr. 2 Priedą *Teisininkų tyrimas dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo atgrasymo*, Spinter Research, 2024 m. lapkritis.

[19] Įskaitant nepraneštinus, bet potencialiai probleminius susijungimus, kuriems Konkurencijos taryba galėtų atlikti tyrimą savo iniciatyva pagal Konkurencijos įstatymo 13 str.

[20] Atgrasymo koeficientas koncentracijoms skaičiuojamas klientų atsisakytų bei pakeistų koncentracijų, kurių atveju konsultavo teisininkai ir kurių po to nepakeitė (neuždraudė) Konkurencijos taryba, skaičių padalinus iš koncentracijų, kurių atveju tie teisininkai konsultavo klientus ir kurių Konkurencijos taryba neleido vykdyti arba leido vykdyti su sąlygomis bei įpareigojimais, skaičiaus.

[21] Atgrasymo koeficientas susitarimams skaičiuojamas klientų atsisakytų bei pakeistų dėl galimų konkurencijos problemų susitarimų (potencialių kartelių ir kt.), kurių atveju konsultavo teisininkai, skaičių padalinus iš susitarimų, pasibaigusių Konkurencijos įstatymo 5 str. pažeidimo pripažinimu, kuriuose tie teisininkai konsultavo, skaičiaus.

14. **Įmonių apklausa**. Pagal įmonių atsakymus *Spinter Research* paskaičiavo atgrasymo koeficientą susitarimams[22]. Pagal įmonių su daugiau kaip 50 darbuotojų atsakymų rezultatus (2020–2024 m.) įvertintas atgrasymo koeficientas susitarimuose[23] yra 46,4[24].

15. Netiesioginė nauda vartotojams dėl atgrasomojo poveikio f^{atgr} skaičiuojama, tiesioginę naudą f padauginus iš atitinkamo atgrasymo koeficiento k:

$$f^{atgr} = f * k$$

16. Laikantis konservatyvumo principo, naudos dėl atgrasymo skaičiavimai pateikiami rėžiais, taikant koeficientą 7,6 ir 46,4 susitarimams bei 2,6 koncentracijoms[25].

17. Gauti naudos vertinimai dėl atgrasymo turėtų būti laikomi apytiksliais, parodantys, koks galėtų būti atgrasomojo poveikio mastas. Jie grindžiami vidutiniu atgrasomuoju poveikiu, kuris, tikėtina, gaunamas prižiūrint Konkurencijos įstatymo reikalavimų laikymąsi.

[22] Žr. 3 Priedą *Verslo įmonių žinių apie Konkurencijos įstatymą sociologinis tyrimas*, Spinter Research, 2024 m. spalis.

[23] Atgrasymo koeficientas susitarimams pagal įmonių apklausą skaičiuojamas, atgrasytų atvejų (atsisakytų bei pakeistų susitarimų dėl Konkurencijos tarybos tyrimo grėsmės) skaičių (šalyje) padalinus iš Konkurencijos tarybos paskelbtų nutarimų dėl Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimo, skaičiaus.

[24] Atgrasymo koeficientas susitarimams pagal įmonių apklausos rezultatus yra gerokai didesnis negu pagal teisininkų apklausos rezultatus. Tai galima iš dalies paaiškinti tuo, kad įmonės pačios atsisako probleminių susitarimų be išorės teisininkų konsultacijų. Be to, gali būti, kad santykinai daugiau teisininkų dirba prie bylos, kuri nagrinėjama Konkurencijos taryboje, negu kitais atgrasytais atvejais, o tai mažina koeficiento pagal teisininkų tyrimą reikšmę.

[25] T. y. nauda dėl antikonkurencinių susitarimų atgrasymo yra nuo 7,6 karto iki 46,4 karto didesnė negu tiesioginė nauda, generuota susitarimuose, o nauda dėl antikonkurencinių koncentracijų atgrasymo yra 2,6 karto didesnė negu tiesioginė nauda, generuota susijungimuose.

1 Priedas

Apklausos klausimai teisininkams

1 klausimas
Nurodykite bendrą skaičių koncentracijų, dėl kurių Jūs formaliai ir neformaliai konsultavote klientus nuo 2021 m. iki šios apklausos pildymo dienos, susumavę visus atvejus, kai koncentracijai reikėjo Konkurencijos tarybos leidimo (pagal Konkurencijos įstatymo 8 str.) arba Konkurencijos taryba galėjo koncentraciją vertinti savo iniciatyva (pagal Konkurencijos įstatymo 13 str.).

1 atsakymas (įrašykite bendrą koncentracijų skaičių) ___

2 klausimas
Kiek iš 1 atsakyme nurodytų koncentracijų Jūsų konsultuoti klientai (įmonės) atsisakė dėl galimų konkurencijos problemų ir nepateikė pranešimo Konkurencijos tarybai?

2 atsakymas (įrašykite koncentracijų skaičių) ____

3 klausimas
Kiek iš 1 atsakyme nurodytų koncentracijų buvo pakeistos (modifikuotos) dėl galimų konkurencijos problemų dar prieš pateikiant koncentracijos pranešimą Konkurencijos tarybai, kuri vėliau jas išnagrinėjusi davė leidimą be sąlygų ir įpareigojimų?

3 atsakymas (įrašykite koncentracijų skaičių) ____

4 klausimas
Kiek iš 1 atsakyme nurodytų koncentracijų Konkurencijos taryba neleido vykdyti arba leido vykdyti su sąlygomis bei įpareigojimais?

4 atsakymas (įrašykite koncentracijų skaičių) _____

5 klausimas
Kiek apytiksliai klientų Jūs konsultavote nuo 2021 m. iki šios apklausos pildymo dienos įmonių susitarimų klausimais, kurie potencialiai galėjo būti laikomi konkurenciją ribojančiais draudžiamais susitarimais pagal Konkurencijos įstatymo 5 str.?

5 atsakymas (įrašykite klientų skaičių) _____

6 klausimas
Nurodykite, kiek iš viso susitarimų nuo 2021 m. iki šios apklausos pildymo dienos Jūsų klientai po konsultacijų su Jumis atsisakė arba iš esmės pakeitė dėl grėsmės, kad susitarimą Konkurencijos taryba galėjo laikyti konkurenciją ribojančiu susitarimu? Įtraukite tik tuos susitarimus, kurių Konkurencijos taryba netyrė ir, Jūsų žiniomis, šiuo metu netiria.

6 atsakymas (įrašykite susitarimų skaičių pagal Jūsų konsultuotus klientus) _____

7 klausimas

Nurodykite bendrą Konkurencijos tarybos nagrinėtų bylų, pasibaigusių Konkurencijos įstatymo 5 str. pažeidimo pripažinimu, skaičių, kuriose Jūs nuo 2021 m. iki šios apklausos pildymo dienos konsultavote (atstovavote) klientus bent vienoje iš šių stadijų: iki Konkurencijos tarybos tyrimo pradžios, tyrimo metu, po to, kai Konkurencijos taryba užbaigė tyrimą ir išsiuntė pranešimą apie įtariamą Konkurencijos įstatymo pažeidimą.

7 atsakymas (įrašykite bendrą bylų skaičių pagal Jūsų konsultuotus klientus) _____

Apklausos klausimai įmonėms

1 klausimas

Ar Jūsų įmonė per pastaruosius 5 metus atsisakė susitarimo su kitomis įmonėmis arba iš esmės pakeitė susitarimo sąlygas dėl grėsmės pažeisti Konkurencijos įstatymo nuostatas?

Taip_____

Ne_____

Negaliu atsakyti_____

2 klausimas

Jeigu TAIP, kiek tokių atvejų buvo? _____

2 Priedas

Teisininkų tyrimas dėl konkurencijos įstatymo pažeidimo atgrasymo

TEISININKŲ TYRIMAS DĖL KONKURENCIJOS ĮSTATYMŲ PAŽEIDIMO ATGRASYMO

užsakovas

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

vykdytojas

spinter research

ESOMAR WORLD RESEARCH

iris THE INDEPENDENT RESEARCH INSTITUTES NETWORK

2024 m. lapkritis

METODIKA

spinter research

TYRIMO METODIKA

LAIKAS

2024 10 22 – 11 08

TIKSLAS

Nustatyti atgrasymo koeficientus

TIKSLINĖ GRUPĖ

Šalies teisininkai, dirbantys konkurencijos teisės srityje

APKLAUSOS METODAS

CAWI *(Computer Assisted WEB Interview).*

IMTIS

Tyrimo metu buvo apklausta 14 respondentų.

ATRANKA

Tyrime naudotas tikslinės atrankos metodas. Tyrimo anketą platino Užsakovas.

LOKACIJA

Visa šalies teritorija.

DUOMENŲ ANALIZĖ

Analizė atlikta SPSS/PC programine įranga. Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai (procentai), ir pasiskirstymai pagal socialines-demografines charakteristikas (Žr. Priedus).

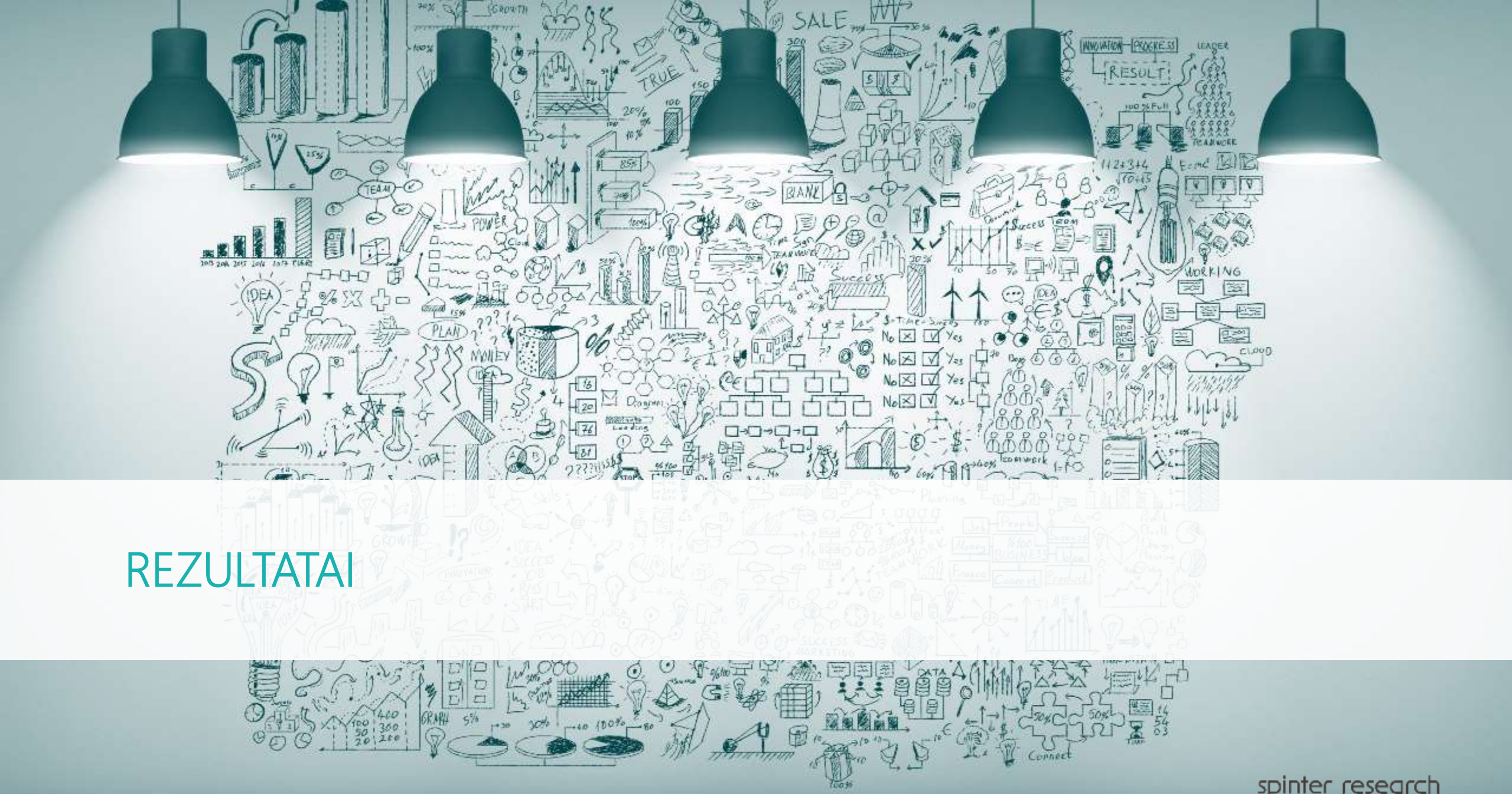
SALE
TRUE
RESULT
TEAM
POWER
BANK
IDEA
PLAN
MONEY
WORKING
CLOUD
GRAPH
Connect

REZULTATAI

ATGRASYMO KOEFICIENTAS KONCENTRACIJOMS

Iš viso konsultuota dėl koncentracijų nuo 2021 m.:

265

koncentracijos

21

koncentracijų, kurių **atsisakė** dėl galimų konkurencijos problemų ir nepateikė pranešimo Konkurencijos tarybai

10

modifikuotų koncentracijų dėl galimų konkurencijos problemų dar prieš pateikiant koncentracijos pranešimą Konkurencijos tarybai

12

koncentracijų, kurias Konkurencijos taryba **neleido vykdyti**

Atgrasymo koeficientas koncentracijoms

2,6

(95 proc. pasikliautinumo intervalas 2,4 – 3,2)

N=14

ATGRASYMO KOEFICIENTAS SUSITARIMAMS
pagal advokatų rezultatus

Iš viso konsultuota dėl susitarimų nuo 2021 m.:

564

klientų

326

susitarimų, kurių **atsisakė** arba iš esmės pakeitė dėl grėsmės, kad susitarimą Konkurencijos taryba galėjo laikyti konkurenciją ribojančiu susitarimu

43

susitarimai, kurie buvo Konkurencijos tarybos **pripažinti pažeidusiais įstatymą**

Atgrasymo koeficientas susitarimams

7,6

(95 proc. pasikliautinumo intervalas 6,3 – 9,8)

N=14

ATGRASYMO KOEFICIENTAS SUSITARIMAMS
pagal įmonių rezultatus

371
visai įmonių populiacijai

susitarimų, kurių **atsisakė** arba iš esmės pakeitė dėl grėsmės, kad susitarimą Konkurencijos taryba galėjo laikyti konkurenciją ribojančiu susitarimu

Atgrasymo koeficientas susitarimams

46,4

(95 proc. pasikliautinumo intervalas 25– 71,4)

N=317

Kontaktinė informacija

UAB Spinter tyrimai
info@spinter.lt
tel. 863720595

spinter research

3 priedas

Verslo įmonių žinių apie konkurencijos įstatymą sociologinis tyrimas

VERSLO ĮMONIŲ ŽINIŲ APIE KONKURENCIJOS ĮSTATYMĄ SOCIOLOGINIS TYRIMAS

užsakovas

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

vykdytojas

spinter research

ESOMAR WORLD RESEARCH

iris THE INDEPENDENT RESEARCH INSTITUTES NETWORK

2024 spalis

METODIKA

spinter research

TYRIMO METODIKA

LAIKAS

2024 09 23 – 10 11

TIKSLAS

Išsiaiškinti verslo įmonių žinias apie konkurencijos įstatymą ir jo pažeidimus

TIKSLINĖ GRUPĖ

Lietuvoje veikiančios verslo įmonės

APKLAUSOS METODAS

Kombinuotas metodas: CATI *(Computer Assisted Telephone Interview)* ir CAWI *(Computer Assisted WEB Interview)*

IMTIS

Tyrimo metu buvo apklausta 317 respondentų

ATRANKA

Tyrime naudotas disproporcinis kvotinės atrankos metodas, taikant įmonės dydžio ir veiklos srities kvotas

LOKACIJA

Visa šalies teritorija

DUOMENŲ ANALIZĖ

Analizė atlikta SPSS/PC programine įranga. Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai (procentai), ir pasiskirstymai pagal socialines-demografines charakteristikas (Žr. Priedus)

STATISTINĖ PAKLAIDA

Atrankiniuose kiekybiniuose tyrimuose visada išlieka statistinės paklaidos tikimybė, į kurią būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis.
Pvz.: jeigu apklausę 1000 respondentų gavome, jog 33,9 proc. apklaustųjų atsakė X, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra tarp 31,1 proc. ir 36,7 proc.
Jeigu apklausę 500 respondentų gavome, jog 33,9 proc. apklaustųjų atsakė X, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra tarp 29,9 proc. ir 37,9 proc.
Įverčio tikslumas mažėja, mažėjant analizuojamų atsakymų skaičiui.
Toliau pateikiama lentelė padedanti įvertinti statistinę paklaidą.

%=	3/97	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	40/60	50/50
N=									
10	10,6	13,5	18,6	22,1	24,8	26,8	28,4	30,4	31,0
30	6,1	7,8	10,7	12,8	14,3	15,5	16,4	17,5	17,9
50	4,7	6,0	8,3	9,9	11,1	12,0	12,7	13,6	13,9
75	3,9	4,9	6,8	8,1	9,1	9,8	10,4	11,1	11,3
100	3,3	4,3	5,9	7,0	7,8	8,5	9,0	9,6	9,8
150	2,7	3,5	4,8	5,7	6,4	6,9	7,3	7,8	8,0
200	2,4	3,0	4,2	4,9	5,5	6,0	6,4	6,8	6,9
300	1,9	2,5	3,4	4,0	4,5	4,9	5,2	5,5	5,7
400	1,7	2,1	2,9	3,5	3,9	4,2	4,5	4,8	4,9
500	1,5	1,9	2,6	3,1	3,5	3,8	4,0	4,3	4,4
600	1,4	1,7	2,4	2,9	3,2	3,5	3,7	3,9	4,0
700	1,3	1,6	2,2	2,6	3,0	3,2	3,4	3,6	3,7
800	1,2	1,5	2,1	2,5	2,8	3,0	3,2	3,4	3,5
1000	1,1	1,4	1,9	2,2	2,5	2,7	2,8	3,0	3,1

SOCIALINĖS-DEMOGRAFINĖS CHARAKTERISTIKOS

ĮMONĖS DARBUOTOJŲ SKAIČIUS (%)

Iki 10 darbuotojų	20
11-50 darbuotojų	25
51-250 darbuotojų	29
Daugiau kaip 250 darbuotojų	26

RESPONDENTŲ PAREIGOS ĮMONĖJE (%)

Vienas iš vadovų	35
Padalinio vadovas	25
Vyr. specialistas	22
Specialistas	18

ĮMONĖS RINKA (%)

Lietuvos rinka	56
Lietuvos ir užsienio rinkos	31
Užsienio rinkos	13

VEIKLOS SRITIS (%)

Prekyba	35
Gamyba	23
Fizinės paslaugos	25
Intelektualinės paslaugos	17

ĮMONĖS VEIKLOS LAIKOTARPIS (%)

Iki 3 metų	5
3-5 metus	6
5-10 metų	13
Daugiau nei 10 metų	76

ĮMONĖS APYVARTA 2023 m. (%)

Iki 500 tūkst. Eur	23
Nuo 500 tūkst. Iki 1 mln. Eur	6
Nuo 1 iki 5 mln. Eur	22
Nuo 5 iki 10 mln. Eur	15
Daugiau nei 10 mln. Eur	34

APSKRITIS (%)

Alytaus apskritis	4
Kauno apskritis	23
Klaipėdos apskritis	9
Marijampolės apskritis	3
Panevėžio apskritis	6
Šiaulių apskritis	6
Tauragės apskritis	3
Telšių apskritis	4
Utenos apskritis	3
Vilniaus apskritis	39

SALE
GROWTH
TRUE
INNOVATION
PROGRESS
RESULT
TEAMWORK
TEAM
POWER
BLANK
IDEA
PLAN
MONEY
Success
WORKING
CLOUD
Yes
No

REZULTATAI

MARKETING
INNOVATION
GRAPH
Connect

ŽINIOS APIE KONKURENCIJOS ĮSTATYMĄ (PROC.)

Jūsų nuomone, ar šie veiksmai pažeidžia Konkurencijos įstatymą?

N=317

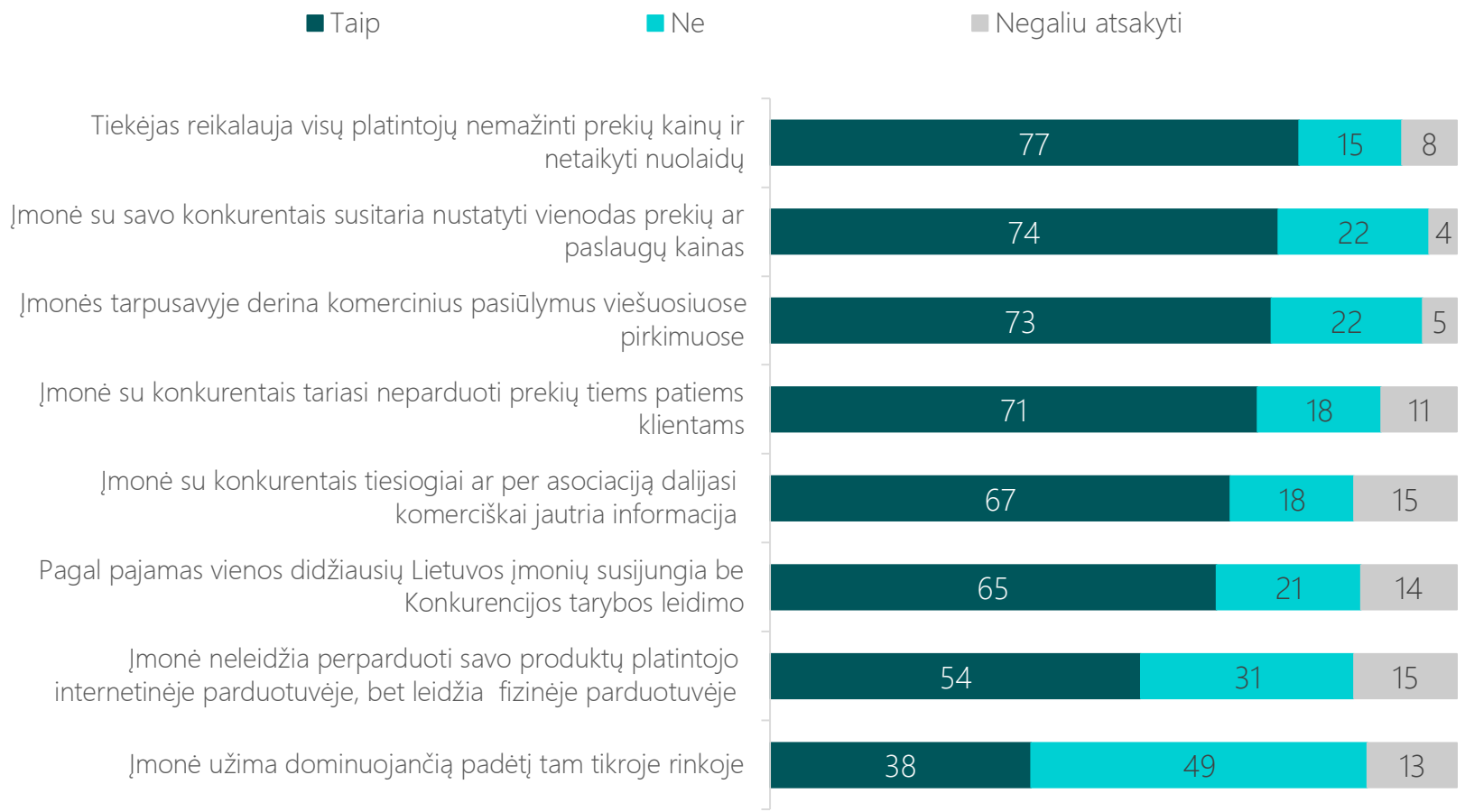

Manantys jog įmonė su konkurentais besidalinanti komerciškai jautria informacija, sutarianti nustatyti vienodas prekių ar paslaugų kainas arba tarpusavyje derinanti komercinius pasiūlymus viešuosiuose pirkimuose, pažeistų Konkurencijos įstatymą, dažniau teigia įmonių realizuojančių savo produkciją / paslaugas Lietuvos arba Lietuvos ir užsienio rinkose atstovai.

Kad įstatymą pažeistų tiekėjas, reikalaujantis nemažinti kainų / netaikyti nuolaidų, arba įmonė besitarianti su konkurentais neparduoti prekių tiems patiems klientams, ar su konkurentais besidalinanti komerciškai jautria informacija – stambiausių įmonių (apyvarta 2023 m. didesnė nei 10 mln. Eur) atstovai.

ŽINIOS APIE KONKURENCIJOS ĮSTATYMĄ (PROC.)

Jūsų nuomone, ar teisingas teiginys: Įmonės, informavusios Konkurencijos tarybą apie savo dalyvavimą konkurenciją ribojančiame susitarime, gali būti atleistos nuo baudos ar tikėtis baudų sumažinimo.

N=317

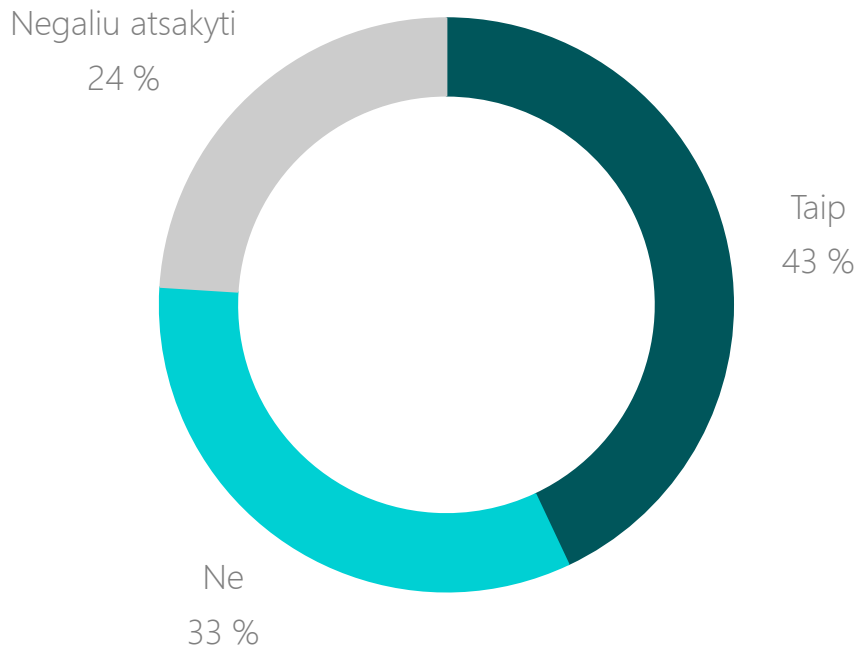

Manantys, jog įmonės, informavusios Konkurencijos tarybą apie savo dalyvavimą konkurenciją ribojančiame susitarime, gali būti atleistos nuo baudos ar tikėtis baudų sumažinimo, dažniau teigia tiek Lietuvos, tiek užsienio rinkose savo produkciją / paslaugas realizuojančių įmonių atstovai.

ŽINIOS APIE KONKURENCIJOS ĮSTATYMĄ (PROC.)

Jūsų nuomone, ar teisingas teiginys: Asmenims, pateikusiems įrodymų apie galimą konkurenciją ribojantį susitarimą, gali būti išmokėtas atlygis iki 100 tūkst. eurų.

N=317

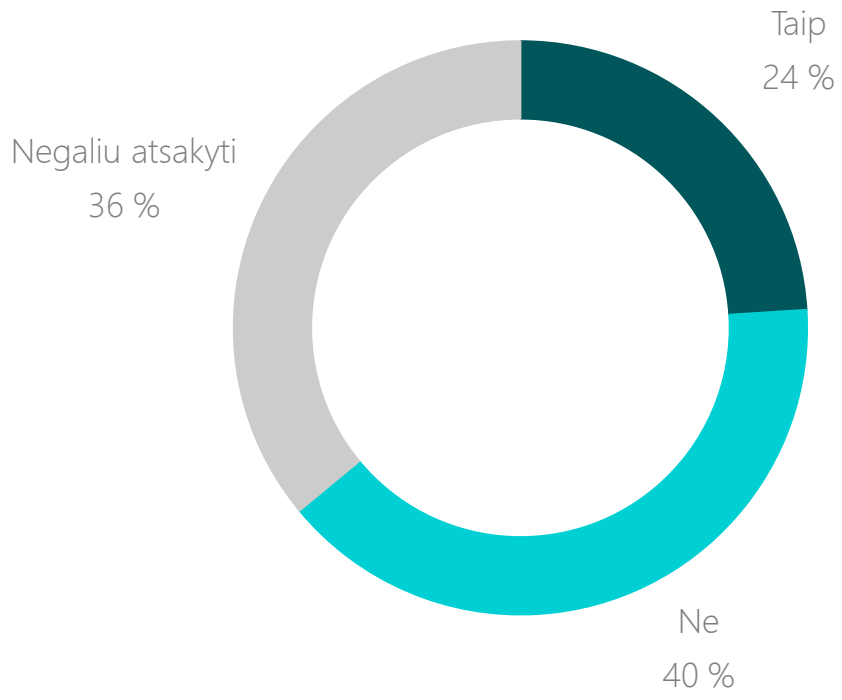

Manantys, jog asmenims, pateikusiems įrodymų apie galimą konkurenciją ribojantį susitarimą, negali būti išmokamas atlygis, dažniau teigia stambiausių įmonių (apyvarta 2023 m. didesnė nei 10 mln. Eur) atstovai.

DALYVAVIMAS MOKYMUOSE DĖL KONKURENCIJOS TEISĖS (PROC.)

Ar per pastaruosius 2 metus Jūsų įmonės darbuotojai dalyvavo mokymuose dėl konkurencijos teisės užtikrinimo?

N=317

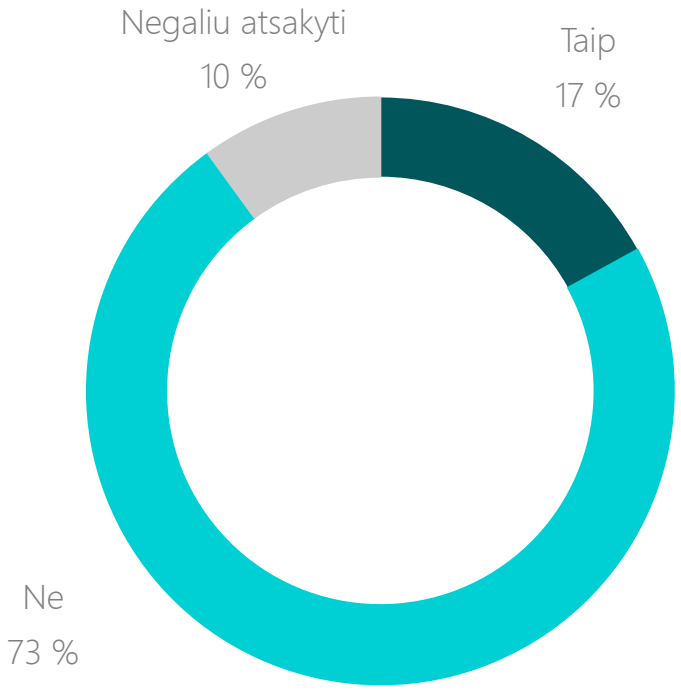

Mokymuose dažniau teko dalyvauti didelių įmonių atstovams

ANTIKONKURENCINIŲ VEIKŲ VENGIMO PRAKTIKA (PROC.)

Ar Jūsų įmonė per pastaruosius 5 metus atsisakė susitarimo su kitomis įmonėmis arba iš esmės pakeitė susitarimo sąlygas dėl grėsmės pažeisti Konkurencijos įstatymo nuostatas?

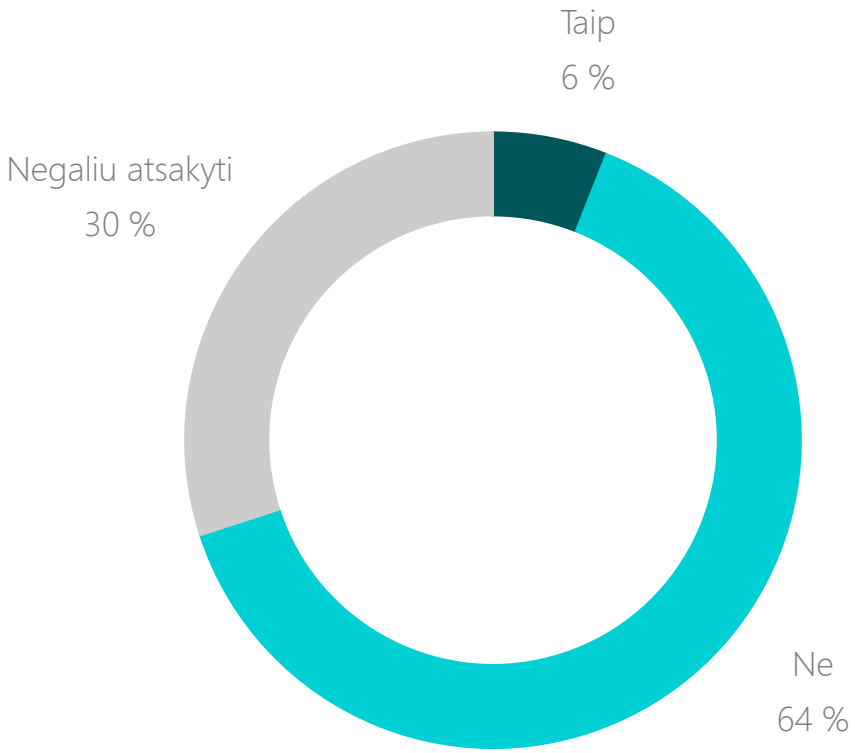

ĮMONĖS POLITIKA DĖL KONKURENCIJOS TEISĖS REIKALAVIMŲ UŽTIKRINIMO (PROC.)

Kiek tokių atvejų buvo?

N=19*

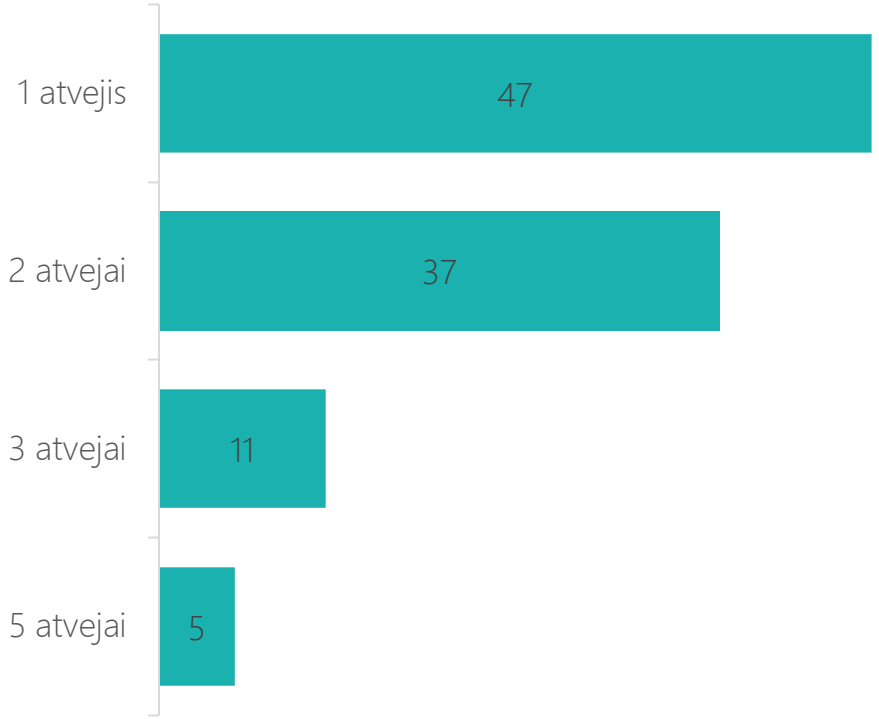

Keliais atvejais Jūsų įmonė pasinaudojo išorės teisinėmis konsultacijomis?

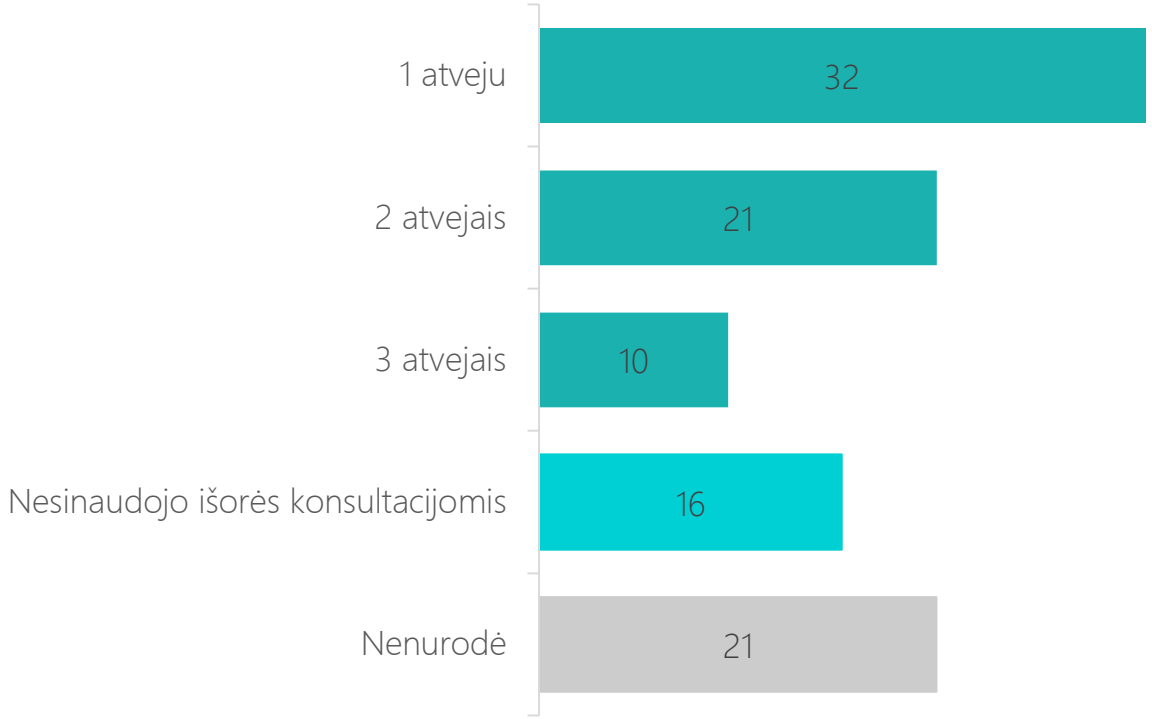

**įmonė per pastaruosius 5 metus atsisakė susitarimo su kitomis įmonėmis arba iš esmės pakeitė susitarimo sąlygas dėl grėsmės pažeisti Konkurencijos įstatymo nuostatas*

APIBENDRINIMAS

APIBENDRINIMAS

- Didžioji dalis apklaustų įmonių atstovų mano jog šiuose teiginiuose apibūdinami veiksmai pažeidžia Konkurencijos įstatymą: tiekėjas reikalauja visų platintojų nemažinti prekių kainų ir netaikyti nuolaidų (77 proc.), įmonė su savo konkurentais susitaria nustatyti vienodas prekių ar paslaugų kainas (74 proc.), įmonės tarpusavyje derina komercinius pasiūlymus viešuosiuose pirkimuose (73 proc.), įmonė su konkurentais tariasi neparduoti prekių tiems patiems klientams (71 proc.), įmonė su konkurentais tiesiogiai ar per asociaciją dalijasi komerciškai jautria informacija (67 proc.), pagal pajamas vienos didžiausių Lietuvos įmonių susijungia be Konkurencijos tarybos leidimo (65 proc.), įmonė neleidžia perparduoti savo produktų platintojo internetinėje parduotuvėje, bet leidžia fizinėje parduotuvėje (54 proc.). Kita vertus, mažuma (38 proc.) teigia manantys jog įmonė užimanti dominuojančią padėtį tam tikroje rinkoje pažeidžia Konkurencijos įstatymą.
- Daugiau nei pusė (57 proc.) įmonių atstovų nežino jog įmonės, informavusios apie savo dalyvavimą konkurenciją ribojančiame susitarime ar padėjimą jį sudaryti, gali būti atleidžiamos nuo baudos arba tikėtis baudų sumažinimo.
- Dauguma (76 proc.) apklaustųjų nežino, kad asmenims, pateikusiems įrodymų apie galimą konkurenciją ribojantį susitarimą, gali būti išmokėtas atlygis iki 100 tūkst. eurų.
- 17 proc. teigia jog per pastaruosius 2 metus jų atstovaujamos įmonės darbuotojai dalyvavo mokymuose dėl konkurencijos teisės užtikrinimo.
- 6 proc. nurodo kad jų įmonė per pastaruosius 5 metus atsisakė susitarimo su kitomis įmonėmis arba iš esmės pakeitė susitarimo sąlygas dėl grėsmės pažeisti Konkurencijos įstatymo nuostatas.
- 47 proc. nurodo 1 tokį atvejį kuomet jų įmonė per pastaruosius 5 metus atsisakė susitarimo su kitomis įmonėmis arba iš esmės pakeitė susitarimo sąlygas dėl grėsmės pažeisti Konkurencijos įstatymo nuostatas, 37 proc. – 2 atvejus, 11 proc. – 3 atvejus, 5 proc. – 5 atvejus *(statistiškai nereikšminga imtis N=19).*
- 32 proc. teigia jog jų atstovaujama įmonė pasinaudojo išorės teisinėmis konsultacijomis 1 atveju, 21 proc. – 2 atvejais, 10 proc. – 3 atvejais, 16 proc. nurodo jog įmonė išorės konsultacijomis nesinaudojo *(statistiškai nereikšminga imtis N=19).*

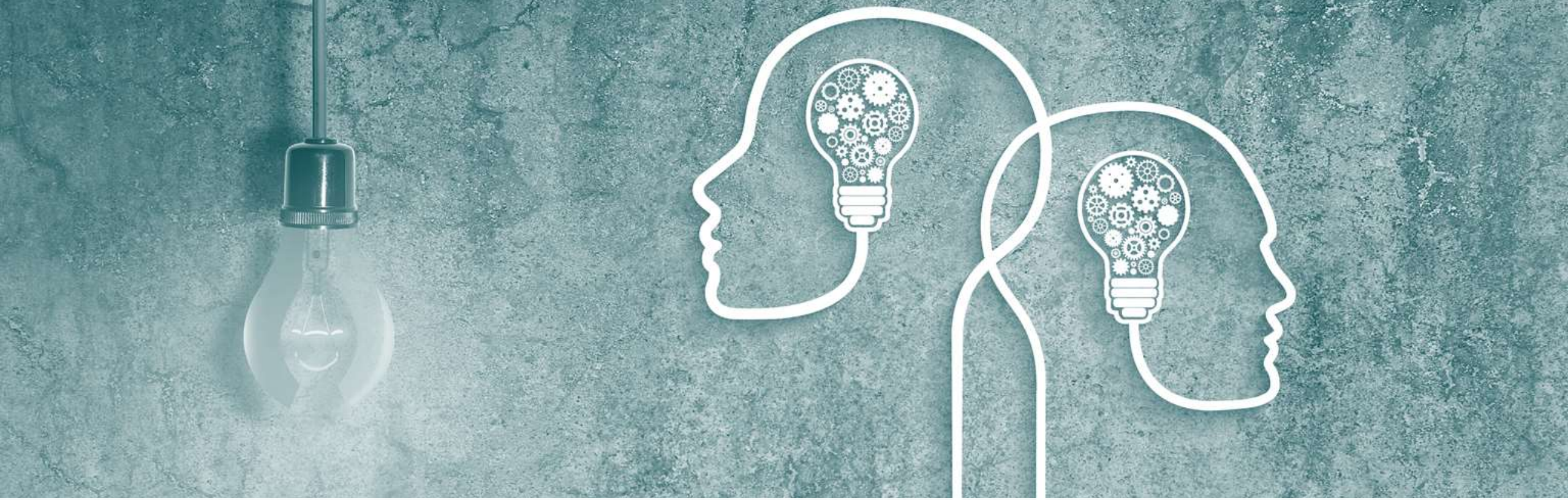

IŠVADOS

IŠVADOS

- Konkurencijos teisės pažeidimai dažniausiai siejami su karteliniais susitarimais, kainų derinimu. Reikšminga dalis verslo subjektų neturi pakankamai žinių atpažinti verslo subjekto veiksmus pažeidžiančius Konkurencijos įstatymą (23 – 46 proc.).
- Dauguma įmonių atstovų nežino, kad pranešus apie konkurenciją ribojantį susitarimą galima sumažinti ar išvengti baudų (57 proc.), bei atlygį už įrodymus apie konkurenciją ribojančius veiksmus, susitarimus (76 proc.). Tik nedidelės dalies įmonių darbuotojai dalyvauja mokymuose apie konkurencijos teisę (17 proc.).
- Nors dalis Lietuvos verslo subjektų gerai suvokia kai kurias konkurencijos teisės sritis, būtina toliau didinti informuotumą apie konkurencijos teisę ir tiekimo grandinės dalyvių motyvaciją pranešti apie pažeidimus. Komunikuojant tikslinga aiškiai apibrėžti pažeidimų požymius, viešinti piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi pavyzdžius.

Kontaktinė informacija

UAB Spinter tyrimai
info@spinter.lt
tel. 863720595

spinter research